

**T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ABD
İŞLETME BİLİM DALI**

**SAHİPLİK YAPISI VE KÂR KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ:
BORSA İSTANBUL ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

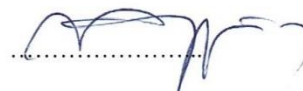
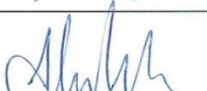
GAMZE SEVİMLİ ÖRGÜN

DOÇ.DR.MEHMET AYGÜN

DANIŞMAN

VAN- 2017

Gamze SEVİMLİ ÖRGÜN tarafından hazırlanan “Sahiplik Yapısı ve Kar Kalitesi Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Üzerine Bir İnceleme” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi İŞLETME Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç.Dr.Mehmet AYGÜN İşletme, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/ ~~onaylamıyorum~~	
Başkan : Doç.Dr.Mehmet AYGÜN İşletme, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/ ~~onaylamıyorum~~	
Üye : Yrd.Doç.Dr.H.Cem SAYIN İşletme, Anadolu Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/ ~~onaylamıyorum~~	
Üye : Yrd.Doç.Dr. Abdurrahman ÇALIK İşletme, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/ ~~onaylamıyorum~~	
	
Tez Savunma Tarihi:	11/12/2017
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum. Doç. Dr. Bekir KOÇLAR Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü	

ETİK BEYAN SAYFASI

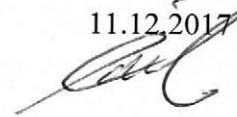
Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gamze SEVİMLİ ÖRGÜN

11.12.2017

ÖZET

(Yüksek Lisans Tezi)

Gamze SEVİMLİ ÖRGÜN

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Aralık, 2017

SAHİPLİK YAPISI VE KÂR KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: BORSA İSTANBUL ÜZERİNE BİR İNCELEME

ÖZET

Kar kalitesi son yıllarda finans literatüründe önemli bir kavram haline gelmiş ve konuya ilişkin çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada sahiplik yapısı ve kar kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Borsa İstanbul'a kayıtlı 130 firma verisinden yararlanılan çalışma 2014-2015 yıllarını kapsamaktadır. Çalışmada sahiplik yapısı göstergesi olarak kurumsal sahiplik, yönetsel sahiplik, yabancı sahiplik ve dağınık sahiplik kullanılmıştır. Kar kalitesi göstergesi olarak da literatür ile tutarlı bir biçimde ihtiyari tahakkuklar kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda kar kalitesi ile sahiplik yapısı göstergesi olarak kullanılan yabancı sahiplik arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna karşın diğer sahiplik yapısı göstergeleri ile kar kalitesi arasında anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

Anahtar Kelimeler : Sahiplik Yapısı, Kar Kalitesi, Kurumsal Sahiplik, Yönetsel Sahiplik, Yabancı Sahiplik

Sayfa Adedi : 74

Tez Danışmanı : Doç.Dr.Mehmet AYGÜN

ABSTRACT

(M.Sc. Thesis)

Gamze SEVİMLİ ÖRGÜN

YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
December, 2017

THE RELATIONSHIP BETWEEN OWNERSHIP STRUCTURE AND EARNINGS QUALITY: AN EXAMINATION ON BORSA ISTANBUL

ABSTRACT

Earnings quality has become an important concept in finance literature in recent years and a number of studies on the subject have been made. In this study, the relationship between ownership structure and earnings quality is examined. The study which benefited from 130 companies registered in the stock exchange Istanbul covers 2014-2015 years. In the study, corporate ownership, managerial ownership, foreign ownership and dispersed ownership were used as indicators of ownership structure. Discretionary accruals have been used as indicators of earnings quality consistent with the literature. In the result of the study, the between of earnings quality and foreign ownership which used as the ownership structure indicator found a positive and statistically significant relationship. However, the between of earnings quality and the other ownership structure indicator has not been obtained a meaningful relationship.

Key Words : Ownership Structure, Earnings Quality, Corporate Ownership,
Managerial Ownership, Foreign Ownership

Quantity of Page : 74

Scientific Director : Assoc. Prof. Mehmet AYGÜN

ÖNSÖZ

Sahiplik kavramı insanlıkla ortaya çıkmıştır. İnsanı diğer canlılardan ayıran bir çok özellik arasında sahip olma duygusu da bulunmaktadır. İlk insanlar döneminde sahip olunan şeyler farklı olsa da dürtü hep aynıdır. Ayrıca insanın sahip olduğu maddi şeyler onları zengin göstermekle kalmayıp onları diğer insanların nezdinde daha saygın insan olmasına yardımcı olmaktadır. Finans literatüründe gün geçtikçe sahiplik kavramının farklı anlamlarının ortaya çıkmasına karşın asıl anlam belirli bir sahipliğin olmasıdır.

Geçmişten günümüze kurulan işletmelerin genel amacı kâr arttırmak ve sürekliliği sağlamaktır. Bu amaçlar doğrultusunda işletme sahipleri hep bir adım önde olma ve işletmesini geleceğe taşıma konusunda finansal ve stratejik olarak yenilik yapmak zorundadırlar. Kâr kalitesi, finansal tablolar aracılığıyla açıklanan kârın gerçek ekonomik kâr ile uyumlu olması, yatırımcıların korunması, ülke ekonomisi ve toplum refahı için büyük önem arz etmektedir. Başka bir deyişle kârın fazlalığı kadar kârın kalitesi de büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde sahiplik yapısı alanında bir çok çalışma yapılmasına karşın kâr kalitesi alanında yeterince çalışanın olmadığını görmekteyiz. Özellikle 2000' li yıllardaki muhasebe ve denetim skandallarından sonra literatür çok hızlı büyümüş fakat Dünya ile karşılaştırıldığında ülkemizde bu sayı çok azdır. Bu bakımdan yapmış olduğumuz çalışmadaki bulguların literatüre katkı yapması beklenmektedir.

Yüksek lisans eğitimim süresince engin bilgi ve birikimi ile yol gösteren, motive eden ve tez araştırmamın ve yazımının gerçekleşmesinde büyük katkıları bulunan her zaman sabırlı ve özverili davranan yapıcı ve hoşgörülü yaklaşımıyla desteğini esirgemeyen kıymetli hocam ve danışmanım Sayın Doç. Dr. Mehmet AYGÜN'e ayrıca bu süreçte yardımlarını ve fedakarlıklarını esirgemeyen babam Vahdettin SEVİMLİ ve annem Filiz SEVİMLİ ve eşim EMİR VEYSEL ÖRGÜN' e teşekkür ederim.

Gamze SEVİMLİ ÖRGÜN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
TABLolar DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.SAHİPLİK YAPISI.....	4
1.1. SAHİPLİK KAVRAMI.....	4
1.1.1. Sahiplik Kavramının Tarihsel Gelişimi	5
1.1.2. Sahiplik Kavramının Tanımı	6
1.2. SAHİPLİK ÇEŞİTLERİ.....	8
1.2.1. Şahsi Eşya (Menkul) Mülkiyeti	9
1.2.2. Taşınmaz Mülkiyeti	9
1.2.3. Fikri Mülkiyet Hakları	10
1.2.4. İşletme veya Sermaye Sahipliği.....	11
1.3. SERMAYE SAHİPLİĞİ YAPISI	12
1.3.1. Sermaye Sahipliğinin Türleri.....	14
1.3.1.1. Aile Sahipliği	15
1.3.1.2. Kurumsal Yatırımcı Sahipliği.....	17
1.3.1.3. Devlet (Kamu) Sahipliği.....	18
1.3.1.4. Dağınık (Geniş Tabanlı Sermaye) Sermaye Sahipliği.....	19
1.3.1.5. Yönetici Sahipliği	20
1.3.1.6. Çalışan Sahipliği.....	21
1.3.1.7. Yabancı Sahiplik.....	22
İKİNCİ BÖLÜM.....	23
2.KÂR KALİTESİ	23
2.1. KÂR KALİTESİ KAVRAMI	23
2.1.1. Süreklilik.....	24
2.1.2. Tahmin Edilebilirlik.....	26
2.1.3. İstikrarlılık	26
2.1.4. İlgililik	27

2.1.5. Güvenilirlik.....	28
2.1.6. Kâr, Nakit ve Tahakkuklar Arasındaki İlişki.....	29
2.1.7. Kâr Yönetimi	29
2.2. KÂR KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
3.1. LİTERATÜR TARAMASI VE HİPOTEZLER	41
3.2. ÇALIŞMANIN AMACI.....	49
3.3. METEDOLOJİ VE ÖRNEKLEM.....	49
3.4. MODEL	49
3.5. DEĞİŞKENLER	50
3.5.1. Bağımlı Değişken	50
3.5.2 Bağımsız Değişkenler	50
3.5.3. Kontrol Değişkenleri.....	51
3.6. ANALİZ SONUÇLARI	51
Tablo 1: Özet İstatistik	51
Tablo 2: Korelasyon Analizi Sonuçları	52
Tablo 3: Regresyon Analizi Sonuçları	53
SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME.....	56
KAYNAKÇA.....	58
ÖZGEÇMİŞ	65

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 1 : Özet İstatistik.....	51
Tablo 2 : Korelasyon Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 3 : Regresyon Analizi Sonuçları.....	53

GİRİŞ

İşletmenin para ile ifade edilebilen ve muhasebe tarafından kaydedilen, sınıflandırılan, özetlenen bilgilerin kullanıcılara sunulması muhasebenin ürettiği finansal raporlar yoluyla gerçekleşmektedir. Finansal raporlar; işletme sahip veya yöneticilerinin uyguladıkları kararlar sonucunda işletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde ortaya çıkan değişimleri izlemelerine ve görmelerine yardımcı olur.

Finansal tablolar, muhasebenin temel fonksiyonlarından biri olan raporlama ve analiz fonksiyonunu gerçekleştirir ve işletmeler ile paydaşlar arasında bilgi kaynağı kabul edilir. Paydaşlar, işletmenin hazırlamış oldukları finansal raporları esas alarak yatırım kararı alırlar. Bu anlamda finansal tablolar işletmelerin dışa açılan kapısı olarak da değerlendirilebilir. Finansal tabloların işletmelerin gerçek değerini yansıtması son derece önemlidir. Ancak özellikle 2000’li yılların başında başta ABD olmak üzere finansal tablo temelli muhasebe skandalları ilginin bu tablolara yönelmesine neden olmuştur.

Finansal tablo kullanıcıları için kâr rakamı oldukça önemlidir. Farklı şekillerde ifade edilmesine karşın en genel anlamda kâr; bir işletmenin bir faaliyet döneminde elde ettiği gelir ile bu geliri elde etmek için katlandığı giderler arasındaki olumlu fark olarak tanımlanabilir.

Bilindiği üzere bir işletmenin temel amaçlarından biri de kâr elde etmektir. Çünkü kâr bir işletmenin performansının en önemli göstergesidir. Kâr; işletmenin gelecek dönemlerdeki başarılarına ilişkin olumlu veya olumsuz beklenti oluşturma gücü, işletme değerini etkileme, işletmenin başarı ölçütü olması, işletmenin büyüme potansiyelini göstermesi, kâr dağıtım politikalarının saptanması, kaynak dağılımının optimalleştirilmesi, ortakların getiri beklentilerini karşılayabilme potansiyelini gösterebilmesi, fiyatlandırma kararları, yöneticilerin ve çalışanların ödüllendirilmesi, işletmenin vergi planlaması, milli gelir ve diğer makro ekonomik hesaplamalar bakımından önemlidir (Sayılğan ve Gürdal, 2004).

Kâr kalitesi çok boyutlu bir kavramdır. 2000’li yılların başındaki muhasebe skandallarından sonra kâr kalitesi ile ilgili literatür hızla büyümüştür ve kavram yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak kâr kalitesinin tespitinde genel kabul görmüş bir ölçüm yöntemi olmadığı gibi kavramın tanımlanmasında da fikir birliği bulunmamaktadır.

Kâr kalitesi en genel tanımıyla, gelecekteki kârları tahmin etmede raporlanan kârların faydası ve işletmenin doğru kârları yansıtmada raporlanan kazançların kabiliyeti şeklinde tanımlanır.

Bellovary ve diğerlerine (2005) göre, kâr kalitesi; şirketin doğru kârlarını yansıtan ve gelecek kârlarını tahmin etmesine olanak sağlayan raporlanan kazançların gücüdür.

Bernstein ve Siegel (1979)’ e göre kâr kalitesi, yeterli imkânın varlıklar ile mevcut ve gelecek kazanç gücünün korunmasına ve geliştirilmesine sağlanmasıyla ne derece ilgili olduğudur.

Schipper ve Vincent (2003) yüksek kaliteli kârı sürdürülebilir ya da süreklilik gösteren kâr olarak tanımlamışlardır.

Carnes, Jones, Biggart ve Barker (2003) kârın kaliteli olabilmesi için tahmin etme özelliğine ve istikrara sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Comiskey ve Mulford eğer aynı dönemde olan nakit akışları tahakkuk eden kâr ya da gelirlerden (zarar ya da kayıplardan) büyük (düşük) ise yüksek kaliteli kâr olarak ve ilişkili nakit akışları kâr ya da gelirlerden (zarar ya da kayıplardan) daha düşük (yüksek) ise düşük kaliteli kâr olarak tanımlamaktadırlar (Koçak, 2015).

Günümüzde işletmeler, küreselleşmeyle birlikte hem hızla değişen ekonomik yapıda rakipleriyle mücadele ederek varlıklarını sürdürmede hem de çıkar gruplarının beklentilerini en iyi şekilde karşılamaya çalışırken bu değişikliklere uyum sağlamada oldukça zorlanırlar. Küreselleşmeden dolayı büyük yatırımlar yapmak için büyük yatırımcı sermayelerine dayanmak doğru olmadığı için şirketler farklı kaynaklardan uygun koşullarda fon temin etmelidirler. Bu da gelişmiş bir sermaye piyasasının varlığıyla mümkündür.

Ulusal ve uluslararası- alanda meydana gelen ekonomik gelişmeler işletmelerin, finansal alanlarda ve diğer alanlarda kendilerini geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. İşletmeler için varlıklarının devam etmesi en temel amaçtır. Ancak; kârlılık, geleceğe yönelik yatırımlar ve işletme performansı gibi konular da devamlılıkları kadar önem arz etmektedir. İşletmeler için önemli olan birçok etkenin, yönetici ve hissedarlar tarafından belirlendiği aşikârdır. Bu nedenle, sahiplik yapısının işletmeler için önemi daha da artmaktadır (Büyükmert, 2015).

Sahiplik yapısı kavramının literatürde bir çok anlamı vardır fakat en geniş tanımı şirket hissedarlarının bireysel ya da kurumsal olarak kimlerden oluştuğunu göstermektedir. Firmaların sahiplik yapılarının aile, kurumsal, devlet, yabancı, çalışan, yönetici ya da dağınık sahiplik olduğuna bakılarak bunların kâr kalitesi üzerindeki etkilerine bakılarak bu etkinin pozitif mi negatif mi olduğu araştırılmaktadır.

Yukarıdaki teorik tartışmalardan hareketle bu çalışmanın amacı sahiplik yapısı ve kâr kalitesi arasındaki ilişkiyi açıklamaktır. Borsa İstanbul'a kayıtlı farklı sektörlerden 130 firmanın 2014-2015 yıllarına ait verilerinden yararlanılan çalışmada yapılan analiz sonucunda kâr kalitesi ile sahiplik yapısı göstergelerinden yabancı sahiplik arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra kâr kalitesi ile karlılık arasında negatif ve %1 düzeyinde anlamlılık vardır. Kâr kalitesi ile kaldıraç arasında pozitif, büyüklük ile negatif bir ilişki söz konusudur.

Sahiplik yapısı ve kâr kalitesi arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sahiplik yapısı, sahiplik çeşitleri ve sahiplik yoğunluğuyla beraber sermaye sahiplik yapısı ve türleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde kâr kalitesi kavramı ve kâr kalitesini etkileyen iç ve dış faktörler açıklanarak çalışmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Son bölümde ise çalışmanın metodolojisi, kullanılan veriler ve model tanıtılmış ve ampirik analiz sonuçları elde edilerek yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.SAHİPLİK YAPISI

1.1. SAHİPLİK KAVRAMI

Sahiplik kavramının çeşitli tanımları vardır. Sahiplik kavramı, Türk Dil Kurumunun resmi internet sitesinde yer alan Türkçe sözlüğünde; " Kendisinin olan bir şeyi yasa çerçevesi içinde dilediği gibi kullanabilme hakkını taşıma durumu, iyelik, mülkiyet." şeklinde tanımlamaktadır (www.tdk.gov.tr, 2017). 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun 683. maddesinin ilk fıkrasına göre; bir şeye malik olan kimse, hukuk düzeninin sınırları içinde o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir (Ayrıçay ve Kalkan, 2013).

Sahiplik anlamı kültürler arasında farklılık oluşturmakla birlikte aynı zamanda tüm kültürlerin ana kaynağını temsil eden bir kavramdır. Bilim bütün insanlar için değişmez bir sahiplik kavramı aramasına rağmen herkesçe kabul edilen sahiplik kavramı henüz oluşmamıştır. Sahipliğin soyut bir kavram değilde, ilk toplumdan günümüze töre ve kurumların sürekli gelişmesiyle değişen bir olgunun olması en önemli nedenidir. Toplumun iktisadi, sosyal, hukuk ve ahlaki değerlerini göz önüne alarak o toplumun sahiplik kavramına verdiği önemi anlayabiliriz.

1789 Fransız İhtilali öncesinde Fransız Hukuku'nda sahiplik hakkı feodalite anlamındayken, ihtilal sonrası eşitlik ve özgürlük gibi somut iki anlam olmuştur.

Sahiplik hakkını mutlak bir hak olarak kabul eden İngiliz Hukuku'nda şehir planlaması ve kamu yararı gibi gerekçelerle sınırlama getirilmiştir (Güngör, 2012).

Roma Hukuku'nda sahiplik hakkı, sahibine eşyası üzerinde sonsuz tasarruf hakkı tanıma olarak belirtilmiştir (Altan, 2008).

İslam Hukuku'nda ise sahiplik hakkı, her şeyin sahibinin Allah olduğu bu nedenle insanların mallar üzerinde kullanma, yararlanma ve tasarruf yetkilerini kapsayan hakların Allah tarafından verildiği şeklinde belirtilmiştir (Erdoğan,AYİM).

Türk Hukuku'na bakıldığında TBMM' ince kabul edilen 1921 Anayasası'nda sahiplik kavramıyla ilgili bir açıklama bulunmamaktadır. 1924 Anayasası'nda

bulunan "sahip olma, tasarruf hakları ve hürriyetleri Türkler'in tabi hukukundandır" ibaresiyle bir şeye sahip olma ve onu kullanabilme hakkı Türkler'in doğal hakkı olarak sayılmıştır. 1961 Anayasası, 36. maddede sahiplik hakkı şu şekilde açıklanmıştır: " Herkes sahiplik ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir." Böylece sahiplik hakkı bireysellikten çıkarak toplumsal bir nitelik kazanmıştır. 1982 Anayasası'nda sahiplik hakkı metin olarak 1961 Anayasası ile aynıdır. 35. madde gereği yapılacak sınırlamanın kamu yararı amacını taşıması ve kanunla yapılması gerekmektedir. Bu madde sadece sahip olanı değil, yasama, yürütme, yargı organlarını da bağlamaktadır (Şimşek, 2011).

1.1.1. Sahiplik Kavramının Tarihsel Gelişimi

İnsanları, diğer canlılardan ayıran birçok özellik mevcut olup bunlardan biriside; sahip olma duygusudur. İnsanoğlu, varoluşunun ilk anından itibaren maddi ve manevi birçok varlığa sahip olma dürtüsü içerisinde. Maddi varlıklar, insanın hayatını devam ettirmesi için kolaylık sağlamakla birlikte zengin olma duygusu da kazandırarak diğer insanların nezdinde saygınlığın kazanılmasını sağlar. Esas olarak vurgulanmak istenen kanı; ilk var olan insandan itibaren insanoğlu materyalist bir varlıktır. Bu kanı, insanlığın en eski tarihinden itibaren araştırılmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve inkar edilemez bir kavram haline gelmiştir. Çünkü hiçbir varlığa sahip değilmiş gibi düşünülen ilk insanlar; mağaralara, taş ve metal eşyalara belirli oranda sahip olmuşlardır. Sahip olunan nesneler yıllar geçtikçe farklılaşsa da nihayetinde mutlaka bir sahiplik söz konusu olmuştur. Günümüzde sahip olunan nesne sayısı çok daha fazla olsa da, yaşamın ilk evrelerinde bu oldukça düşüktür. Bulut (2006), mistik bir zihniyetin bulunduğu ilkel toplumlarda, insanların bazı varlıklara sahip olduğunu ve malik olarak insanın bu varlıklara mistik bir şekilde bağlandığını savunmuştur. Sahip olma duygusunun sonucu olarak ortaya çıkan gelişmeler mülkiyet kavramının oluşmasını ve şekillenmesini sağlamıştır (Büyükmert, 2015).

Sahiplik kavramının oluşumu çok eski olup insanlıkla beraber başlamıştır. İnsanlar yaşam aşamalarının ilk anlarında kolektif yaşama uygun olarak, üretme ve tüketme biçiminde toplumsal bir karakter taşımışlardır. Ancak, topluma ait olan

eşyalarda hak ileri sürebilme zamanla tarihsel gelişimlere de bağlı olarak, toplumsallıktan bireyselliğe doğru bir akım göstermiştir. Toplumsal mülkiyet inancı ise yerini giderek bireysel mülkiyet inancına ve biçimine bırakmıştır. Ayrıca, hukuksal olmasının yanı sıra tarihsel karakter de taşımaktadır. Sahiplik kavramı, sosyo-ekonomik gelişmelere bağlı olarak hukuksal ve niteliksel gelişmelere uğramıştır. Başka bir ifade ile yaşam koşulları ve evreleri değiştikçe, hukuki ve ekonomik değerlere göre değişkenlik kazanmıştır. Bu etkileşimin sonucu olarak, gerek bireyler gerekse toplum tarafından var olan değer yargılarına ve yaşam koşullarına göre değişik anlam ve biçim verilmiştir (Büyükmert,2015).Kısacası, toplum ve yaşam koşullarının değişmesiyle sahiplik kavramı da bu değişimlere paralel olarak kendi içinde evrilmiştir (İnan,2003:484). Engels(1884:8), eski medeniyetlerde sahipliği şu şekilde yorumlamıştır; materyalist düşünceler kapsamında sahiplik olarak, üretim mallarının üretimi ve tekrar üretimidir. Bu nedenle eski medeniyetlerde mülkiyet sadece üretim açısından değerlendirilmektedir. Bu duruma "üretim ve yeniden üretim" süper ikili kavramı da denmektedir.

1.1.2. Sahiplik Kavramının Tanımı

Sahiplik kavramı bu kavrama konu olan nesne ve değerlerde, hak sahibinin ve kullananın durumuna göre değişik şekillerde tanımlanabilir. Mülkiyetin taşınır veya taşınmaz olmasına göre ya da toplumsal ve hukuksal olarak mülkiyetin durumuna göre tanımlamalar yapmak mümkündür (Coşar, 1985:507). Sahiplik kavramı konusunda birçok tanımlama mevcut olup yapılan tanımlamalar incelenecek olursa:

"Sahiplik kavramı ile aynı anlama gelen mülkiyet kelimesi, Arapça "mulk" kelimesinden gelmektedir ve daha sonra ek alarak "mulkıyyet" olarak değişmiştir. Kelime olarak"1.isim: Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal, 2.Vakıf olmayıp doğrudan doğruya birinin malı olan yer veya yapı, 3. Devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke anlamlarına gelmektedir." Mülkiyetin sahibi durumunda olan kişilere ise malik denir. Hukuksal olarak malik kavramı; " Kendisinin olan bir şeyi yasa çerçevesi içerisinde dilediği gibi kullanabilme hakkını taşıma durumu, iyelik, mülkiyet." (Türk Dil Kurumu, 2017). Kelime anlamı olarak açıklandığı üzere malik, hem gerçek hem de tüzel kişilik anlamında olabilir. Anlam olarak malik; bir

mülke sahip olan anlamına gelir, isim olarak ise Kur'an'da belirtildiği üzere yedi cehennemın yöneticisi olan melektir (Kur'an-ı Kerim).

"4721 sayılı Türk Medeni Kanunun 683. maddesinin ilk fıkrasına göre; bir şeye malik olan kimse, hukuk düzeninin sınırları içinde o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarruflarda bulunma yetkisine sahiptir."(Türk Medeni Kanunu, İkinci Bölüm Madde 704,2001:8155).

Mülkiyet (sahiplik) kavramı bir varlığın kullanım hakkın, daha açık bir ifadeyle tüm yasal hakları elinde bulundurmak nedeniyle o varlık üzerinde işlem hakkına sahip olmayı ifade etmektedir (Gençtürk,2003:232).

Sahiplik değerini açıklamak gerekirse, herhangi bir kuruluşta belirli açılardan çıkarlara sahip olmaktır ve bu çıkarlar doğrultusunda yetkilerin bulunmasıdır (Means, 1931:68). İşletmeler açısından sahiplik kavramını tanımlamak gerekirse: İşletme sahiplerinin var olan fikri ve mülki işletme haklarının tamamı üzerinde kontrol gücüne sahip olmasıdır. (Rasiah, 2012:118).

Malik kavramını incelediğimizde, Semitik dillerde ve aynı zamanda Müslümanlığa inanan kesimlerde kullanılan malik kelimesinin İbranice "m l k " kökünden geldiği varsayılmaktadır. Melek, malik, mülk, malik'ül mülk, memlûk gibi kelimelerin köken aldığı "m l k" ' in İsraililerin komşusu ve aynı zamanda Ammon'luların tanrısı olan Molek (molech,moloch) isminden türetildiği düşünülür (Arthur Jeffery,1938:268). Reisoğlu'na (1980:12) göre malik; kanuni sınırlar içerisinde bir şeyi arzu ettiği şekilde kullanabilen, tabii ve medeni semerelerinden faydalanabilen ve o şey üzerinde hukuki tasarruflarda bulunabilen kimseye malik denir.

Sahiplik hakkına sahip kişi; mülkiyetinde olan nesneyi kullanma, başkalarına devretme,tahrip etme, nesnenin ürünlerinden yararlanma yetkisine sahip olmasına karşın sahiplik kavramının tam bir tanımı olduğu söylenemez. Çünkü sahiplik kavramı geniş bir yelpazeyi kapsamakta ve mutlak nitelikte olduğundan herkese ve her şeye karşı ileri sürülebilmektedir. Sahiplik, yeryüzünde maddi değeri olan ya da olmayan maddi ve manevi her şey için kullanılabilen bir kavramdır. Esasen soyut

kavramlardan daha çok maddi değeri olan ve maddi olarak paha biçilen varlıklar üzerinde hukuki etkisi mevcuttur (Büyükmert, 2015).

Sahiplik kavramına soyut açıdan bakıldığında; bu durum nesilden nesile, toplumdan topluma ve zamandan zamana farklılık gösterebilmektedir. Örneğin; daha önceki devletler sahip olduğu gücü göstermek için sahip oldukları toprak miktarlarını ve asker sayılarını öne sürmüşlerdir. Ancak günümüz devletlerinde durum tamamen farklıdır; toprak olarak nitelendirdiğimiz ülke yüz ölçümünün neredeyse hiçbir önemi yoktur. Ülkeler sahip olduğu gücü gösterebilmek için ekonomik yapılarını, askeri teçhizatını, yer altı zenginliklerini ve teknolojik yeniliklerini öne sürmektedirler. Buna örnek vermek gerekirse; ülkeler arasında yüzölçümü olarak, Japonya 377.930 km² ile 62. ve Almanya 357.114 km² ile 63. sırada yer almaktadır (UNSD, 2014). Dünya ekonomilerini sıralayacak olursak; Japonya 5.228.495 milyar dolarla 3. ve Almanya ise 3.747.066 milyar dolarlarla Dünyanın 4. büyük ekonomisi arasında yer almaktadır (Dünya,2014). Japonya'nın yüz ölçümü Almanya ile hemen hemen aynı olmasına rağmen ekonomisi neredeyse iki katıdır. Burada da görülüyor ki sahiplik kavramının etkileri yıllar sonra değişiklik gösterebilmektedir.

Sahiplik hakkı bir işletmenin faaliyet faktörleri üzerindeki bütün yasal haklarıdır (Rasiah, 2012:118).

1.2. SAHİPLİK ÇEŞİTLERİ

Mülkiyet hakkı; taşınır (menkul) ya da taşınmaz (gayrimenkul) bir eşya üzerinde kullanma, yararlanma ve tasarruf gibi yetkileri hak sahibine veren, mutlak ve ayni olarak hukuk düzeninin mevcut sınırları içinde kullanılabilen ayni ve mutlak bir haktır. Mülkiyet, tek başına mülkiyet ve birlikte mülkiyet olmak üzere hak sahiplerinin sayısına göre ikiye ayrılır. Mülkiyet hakkı, Türk Medeni Kanunu'na göre maddi varlıklar üzerinde kurulabilmektedir (Bulut, 2006:17).

Sahiplik ilişkisi, çağlar ve sistemler içerisinde anlam kazanıp gelişerek; nitelik, kapsam ve teorik açıklama açısından önemli değişikliklere uğramıştır. Birçok anlamda mülkiyet çeşitlerinden bahsedilebilir. Genel olarak mülkiyet çeşitlerini:

Şahsi menkul eşya mülkiyeti, taşınmaz mülkiyeti, fikrî mülkiyet hakları ve şirket veya sermaye sahipliği olarak sınıflandırabiliriz (Sakınç, 2008:11).

1.2.1. Şahsi Eşya (Menkul) Mülkiyeti

Şahsi eşya; gayrimenkul, menkul ve kişisel mülkiyet olarak genellikle özel ve hareketli (hukuki olarak) bir mülkiyet olarak kabul edilir. Hali hazırdaki hukuk sistemlerinde de şu şekilde açıklanmaktadır; kişisel mülkiyet, taşınır ya da özel eşya mülkiyetidir. Hukuk sisteminde kişisel mülkiyet olarak belirlenen nesneler ise taşınır mallar ya da menkullerdir. Hukuk sistemi bu tanımlamadan, gayrimenkuller olarak arazi ve bina gibi taşınmaz malları ayrı tutmuştur (Palgrave, 1908;96).

Şahsi menkul eşyaya, bir şahsa ait olması ve bir şahsın eşyanın her türlü hakkını kullanabilen özel bir mülkiyet olarak tanımlayabiliriz. Bu bağlamda; kıymetli evrak, taşınabilir mal varlıkları, para, maddi değeri olmayan ancak kişisel olarak hukuki bağımlılığı bulunan nesneler olarak adlandırılabilceği gibi genel olarak taşınabilir maddi varlıklardır.

1.2.2. Taşınmaz Mülkiyeti

Tanımlanmış olan isminden de anlaşılacağı gibi taşınmaz mülkiyetindeki varlıklar; ev, arsa, bağ, bahçe ve benzeri gibi fiziki olarak taşınması çok güç olan varlıkları ifade etmektedir. Temel olarak taşınmaz mülkiyetinde ele alınan, sahip olunan varlıkların fiziksel olarak bir yerden herhangi bir yere taşınmasının mümkün olmamasıdır. Varlıkların fiziksel olarak taşınması mümkün olmasa da sahiplik hakkının bir şahıstan diğerine taşınması mümkündür (Büyükmert, 2015).

Türk Medeni Kanunu İkinci bölüm (2001:8159) madde 704'e göre, taşınmaz mülkiyetinin konusu;

- 1)Arazi,
- 2)Tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar,
- 3)Kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümlerden oluşmaktadır.

Taşınmaz mülkiyetin kazanılması konusunda Türk Medeni Kanunu, kural olarak taşınmaz mülkiyetinin kazanılmasında tescil prensibini kabul etmiştir (Medeni Kanun Madde 1021: EMK m.929). Buna göre, taşınmaz mülkiyetinin kazanılması kanuni olarak öngörülen istisnalar dışında, ancak tapu siciline yapılacak tescil ile mümkün olabilmektedir. Ancak tescil işleminin, mülkiyet hakkının kazanılması sonucunu tam olarak doğurabilmesi için mevcut ve geçerli bir hukuki sebebin varlığına bağlanması gerekmektedir (Akkanat, 2004:318).

Taşınmaz mülkiyetlerde zaman aşımı yoluyla sahiplik söz konusu olup, bu zaman aşımı süresi yirmi yıldır. Taşınmaz mülkiyetin elde edilmesinde en önemli husus;taşınmaz mülkiyet olarak iddia edilen varlığın sahibinin kim olduğunun belirli olamamasıdır. Burada da ifade edildiği gibi taşınmaz mülkiyetlerin maliki olmadığı durumlarda hak iddia edebilir. Ancak diğer mülkiyet hakları için aynı durum söz konusu değildir (Albaş, 2007:6).

1.2.3. Fikri Mülkiyet Hakları

Fikri sahiplik ile ilgili literatürde birçok tanım bulunmaktadır. Bunlardan ilk olanı, "Ticari değere sahip bilgi" olarak tanımlamıştır. Bir diğeri ise fikri sahiplik, "kamunun sahiplik statüsü vermeyi amaçladığı fikir, icat ve yaratıcı ifadeden doğan bir değer" olarak ifade edilmektedir. Buradan anlaşılabacağı üzere fikri sahiplik olgusu somut şeyler üzerine olan sahiplik değil, düşünsel çabanın bir ürünü olmaktadır (Ongun,1996).

Söz konusu sahiplik somut özelliğini patent ve telif hakkı yasası gibi yasalardan almaktadır. Telif hakları genel olarak sanat ve edebiyat eserlerinin korunması anlamına gelmesinden dolayı bağlantılı haklar ve sınai haklardan oluşmaktadır. Sınai haklar iki alanda değerlendirilmektedir. İlk olarak, coğrafi işaretler ve ticari markalar gibi ayırt edici işaretlerin korunmasıdır. İkinci olarak ise, teknolojinin oluşturulması, tasarım ve teknolojik yenilik ortaya çıkarmaya yönelik olan haklardır. Bu hakların sosyal amaçları, yeni teknolojik gelişmeye yönelik yatırımların ürünlerini korumaktır.

Son 25 yılda globalleşme tartışmaları ve pratiğiyle birlikte sürekli gelişmekte olan fikri sahiplik, kurumsal yönetim çalışmaları ve mevcut hukuki sistem olarak bakıldığında literatürde önemli bir kavram olarak yerini almıştır (Güngör,2012).

1.2.4. İşletme veya Sermaye Sahipliği

Ticari işletmeler, kârlılıklarını arttırmak ve varlıklarını devam ettirmek için insanların ve insanlarla ilişkili olan canlıların istek ve ihtiyaçlarını sürekli olarak karşılamak üzere, piyasası olan ve fiyatı piyasada oluşan iktisadi mal ve hizmetleri satışa sunan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar, bir varlığın oluşmasında olduğu gibi maddi ve manevi birikim ya da gereksinim sonucu ortaya çıkarılabilmektedir. Bu maddi birikim ve gereksinimler muhakkak ki herhangi bir kişiliğe ait olmaktadır ve işletmelerde sermaye sahipliği kavramını ortaya çıkarmaktadır. İşletmeler, tek bir girişimci tarafından mevcut şartlar olgunlaştırılarak oluşturulabileceği gibi iki veya daha fazla girişimci tarafından mevcut şartlar olgunlaştırılarak da şirket oluşturulabilir. Genel anlamıyla şirket kavramını ifade etmek gerekirse; iki veya daha fazla girişimcinin ortak ve iktisadi bir amaca erişmek için sahip oldukları emek, para ve mallarını bir sözleşme ile birleştirerek oluşturdukları ortaklıktır (Han ve Ala,2006).

Şirket yada sermaye sahipliği finansal bir terim olarak birbirlerine benzerlikleri olsada aralarında ince bir fark mevcuttur. Şirket sahibi şahıslar ve tüzel kişilikler şirketin kurucusudur. Sermaye sahipleri ise hem kurucu ya da var olan bir şirketin hissedarı da olabilirler.

Sermaye veya şahıs şirketlerinde bazı ayrımlar bulunmaktadır. Şahıs şirketlerinde sahiplik belirli şahıslarda toplandığı için ortaklık yapısı ve işletmenin sürekliliği için ortakların birbirlerini iyi tanımaları gerekmektedir. Ayrıca kişisel uyumda oldukça önemlidir. Bunun aksine sermaye şirketlerinde bu durumun pek de bir önemi yoktur. Çünkü bu şirket yapılarında kişiden çok sermaye önemlidir. Burada hissedarlar yönetici konumunda değil sadece yatırım yapmaktadırlar. Uyum herhangi bir önem arz etmemektedir (Büyükmert, 2015).

Sermaye ve şahıs şirketleri arasındaki bir diğer fark; şahıs şirketlerinde ortaklar şirket borçlarından dolayı sınırsız sorumluluğa sahipken, sermaye şirketlerinde borç ve sorumluluklardan kendi paylarınca mesuldürler.

1.3. SERMAYE SAHİPLİĞİ YAPISI

Sahiplik yapısı, işletmenin yönetim yapısı ve politikasının belirlenmesinde son derece önemli bir etkiye sahip olan kurumsal yönetimin özelliklerindendir (Gönenç, 2004). Sahiplik yapısı veya sermaye sahipliği genellikle işletmelerde kullanılan bir terimdir ve işletmenin maddi ve hukuksal değerlerine sahip olması anlamını taşır. Sermaye, bir yada birden fazla girişimci tarafından işletme kurulması, faaliyetlerinin sürdürülmesi ve işletmenin amacına ulaşması için zorunlu olarak olması gereken; para, ziynet, maddi, ve manevi varlıklarının tamamıdır. Sermaye sahipliği ise işletmenin performansı, sermaye miktarını, şirket verimliliğini ve bunun gibi pek çok durumu etkileyen faktörlerin içerisinde en önemlisidir (Tükenmez, Gençyürek, Kabakcı, 2016).

Sahiplik yapısıyla ilgili yapılan çalışmalarda belirli varsayımlar vardır. Aşağıda bu varsayımlardan bazıları açıklanmıştır :

- Yöneticilerin sahip olduğu sermaye pay oranı, işletme oraklarının servetlerini çoğaltma amacından sapmalarına neden olabilir. Bu oran ne kadar yüksekse, yöneticilerin kendi amaçlarını tatmin etme güdülerini ön plana çıkartarak işletmenin değerini etkileyebilmesi de o kadar yüksektir.
- İşletmelerde bulunan büyük hissedarların, (sermaye payları fazla olan hissedarların) işletmenin yönetimine aktif bir şekilde ilgi göstermesi ve işletme yönetimini kontrol etmesi beklenmektedir.
 - Hissedarların nitelikleri, hissedar zenginliği maksimizasyonuna verilen önemi etkileyebilir. Mesela devlet tarafından sahip olunan şirketler, firma amaçlarından çok politik amaçlara yönelebilir.

- Finansal teoriye göre çeşitlenmiş bir portföye sahip olan hissedarlar, firma riskinden etkilenmeyecektir. Diğer taraftan hisselerin tümünü tek bir şirkete yatıran hissedarlar, düşük riskli şirket stratejisine yöneleceklerdir.

- Şirket hisselerinin likiditesi, hissedarların şirket yatırımlarındaki zaman tercihlerini etkileyebilir. Örneğin, hisse senetlerini tekrar satamayan kooperatif hissedarlarının kendi sermaye sahipliğini aşan yatırım projelerine girmeye karşı oldukları görülmektedir.

- Borçlanmanın riskli bir durum olmasından dolayı, işletme yöneticileri düşük ortaklık payına sahipken yüksek oranda borçlanmaları söz konusudur. Bunun aksine yöneticilerin ortak payları arttığı zaman ise borçlanma oranları düşer.

- Sermaye yoğun şirketlerde ortak olmanın maliyetinin düşük olduğu bulunmuştur (Öztürkçü,2012).

Sahiplik yapısı, sahip kimliği ve sahiplik yoğunluğu olmak üzere iki bileşenden oluşur. Sahip kimliği, hisse senetlerini elinde bulunduran ve hissedeki payından dolayı şirket kontrolü elinde bulunan hissedarı veya kimliğini belirtmektedir. Sahip yoğunluğu ise, hisse senedindeki payı yüksek kişi yada kişileri ifade etmektedir (Grob,2006).

Küreselleşerek her geçen gün değişen ve gelişen dünyada olduğu gibi işletmelerde de zaman içinde yönetimde ve sahiplik yapısında değişimler meydana gelerek hisse senetlerini arttırıp ortaklıklar oluşturmuştur. Bunun sonucunda sahiplik ve kontrol ayrımı daha çok netleşmiş ve belirginleştirmiştir. Şirket yönetiminde kontrol yetkisine sahip olan hissedarlar ile yöneticiler arasında farklı durumlar ortaya çıkmaktadır.

Sahiplik hakkı (hissedarlar), işletmelerde finansal hakları ve mülkiyetin gerçek sahipliği ile beraber kar payı üzerindeki hak sahipliğini ifade ederken, kontrol hakkı (yöneticiler) ise işletmelerde devamlılığın ve amaca ulaşmada etkinliğin sağlanabilmesi için oy hakkını ve bu oy hakkı üzerinden işletme faaliyetlerini

etkileyebilme gücüne denmektedir. Bu hak ayrımının sonucunda işletmeler için farklı bazı sonuçlar da doğabilir. Haklar üzerindeki bu ayrım, işletmelerde farklı miktarlarda hisse senetlerine sahip olunması durumunda, hissedarların kontrol hakkı temsilciliği için işletmelere ve sermaye sahiplerine farklı maliyetler üstlenme zorunluluğunu getirebilir.

Smith'e (1776) göre bir işletme grubunun yöneticileri sahip oldukları konum gereği işletme içerisinde bir çok yetkiye sahiptirler. Fakat işletmelerde kendi pay sahipliği bulunmayan yöneticiler işletme sermayesini daha kolay ve rahat kullanırlar. Bunun sebebi ise riske attıkları ve kullandıkları sermayenin kendilerine ait olmamasıdır. Sonuç olarak yanlış verilen kararların ya da başarısız yatırımların verdiği olumsuz sonuçların etkisi hissedarlara yansımaktadır (Büyükmert, 2015).

1.3.1. Sermaye Sahipliğinin Türleri

Sahiplik kavramı, sermaye sahiplerinin niceliksel özellikleri yanında niteliksel özelliklerini içinde barındıran şirketin kontrolünü elinde tutan kişi yada grupların haklarını ifade etmektedir (Karayormuk,2010).

Sahiplik yapısı, işletme sermayesi sağlayanların kim olduğunu ve sermaye paylarının büyüklüğünü ifade etmektedir. Şirket hisselerinin belirli şahısların elinde toplanması ve bu şahısların hisse oranlarının diğer kişilerin hisse oranlarına göre büyük olması, şirket yönetiminin ve kontrolünün bu şahıslara ait olması demektir (Karabıyık,2011).

Sahiplik yapısına ülkeler bazında bakıldığında birçok Avrupa ülkesinde piramidal yapı olduğu görülmüştür. Bu ülkeler arasında Fransa, Hollanda, Belçika, Brezilya, İsveç ve Doğu Asya ülkeleri bulunmaktadır. Türkiye' de ise sahiplik yapısı piramidal ve kompleks bir yapıda olduğu belirtilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda Amerika ve İngiltere'nin sahiplik yapıları güçlü yasal koruma, Alman ve Japon şirketlerinde ise zayıf yasal koruma hakimdir. Gelişmekte olan ülkelerin sahiplik yapıları büyük pay sahipleri tarafından kontrol edilmektedir (Şamiloğlu ve Ünlü, 2010).

Bir şirkette büyük hissedarların kim oldukları önemlidir. Bu konudaki çalışmalar büyük hissedarlarla değer arasındaki ilişkinin sıklıkla büyük hissedarın kim olduğuna bağlı olduğunu belirtmektedir. Örneğin Claessens, Djankov, Fan ve Lang (1998) dokuz Doğu Asya ülkesindeki firmaları incelemişler ve sahipliğin etkisinin blok hissedarın kimliğine göre değiştiğini bulmuşlardır. Sahipliğin devlet elinde olması performans ile pozitif olarak bağlantılı iken, şirketler elinde olması performansla negatif ilişkilidir. Yazarlar kurumsal sahiplik ile performans arasında ilişki olmadığını bulmuşlardır(Kıyılar,2007).

İşletmeler sahiplik yapısı bakımından incelendiğinde sermaye yapılarının birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Örnek verecek olursak, bazı şirketlerde sermayenin büyük bir kısmı belirli bir aileye ait iken, bazı şirketlerde bir kurumsal yatırımcı yada holdinge, bazılarında devlete ya da yabancı şirket veya yabancı kişiye ait olabilmektedir. Ayrıca bazı firmalarda halka açıklık oranının yüksek olmasından dolayı sermaye geniş bir yatırımcı tabanına yayılmış olabilir (Özvar,2015).

1.3.1.1. Aile Sahipliği

Aile şirketleri tanımı için literatürde farklı tanımlar bulunmaktadır ancak araştırmacılar tarafından kabul edilen ortak bir tanım yoktur. Bunun sebebi kurulan aile şirketinin özelliği, kültürel yapısı, kuran kişi ve kuruluşun niteliği, şirketin bulunduğu sektörün aile şirketinin yapısını, oluşumunu ve gelişmesini etkilemesidir (Findıkçı, 2008). Koçel (2004) 'e göre aile şirketini, bir ailenin sahipliğinde bulunduğu ve yönetiminin aile üyelerince oluşturup nesilden nesile aktarıldığı, stratejik kararların aile tarafından verildiği işletmeler olarak tanımlamaktadır. Aile işletmesi, bir aileden en azından iki neslin oluşturduğu aile çıkar ve amaçlarında karşılıklı etkilerinin olmasıdır.

Sakınç (2008) aile şirketini; ailenin geçimini sağlamak ve/ veya mirasın dağılmasını önlemek amacıyla kurulmuş bir şirket türü olarak tanımlarken, bu tip şirketlerde, aile geçimini sağlayan kişi en son sözü söyleyen kişidir. Yönetim kademelerinin önemli bir bölümü aile üyelerinde oluşturulur. Kararların alınmasında büyük ölçüde aile üyeleri etkili olur ve aileden en az iki nesil kurumda istihdam

edilir bir şirketin aile şirketi olabilmesi için şu üç özelliğinin olması gerektiğini ifade edilmektedir:

- Kontrol ve sahiplik aile bireylerinin elinde olmalı,
- Firma adına karar almada aile bireyleri tek söz sahibi olmalı,
- Aile bireylerinin akrabalık ilişkileri kuvvetli olmalıdır (Karayormuk, 2010).

Genellikle, aynı aileden iki veya daha fazla kişi aynı işletmede istihdam ediyorsa ve bu kişilerden biri veya bir kaç işletmenin hisse çoğunluğunu elinde bulunduruyorsa "aile şirketi", tek bir kişinin sahip olduğu ve aynı aileden kimsenin istihdam etmediği işletme ise "patron şirketi" olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda, patron şirketlerinin ikinci nesle geçtiği zaman genel olarak aile şirketi özelliğini aldığı söylenebilir (Alayoğlu, 2003).

Aile şirketlerini küçük işletmeler olarak değerlendirmek yanıltıcıdır. Dünyanın ve ülkemizin önemli şirketleri olan ABD’ de Ford, Mars, Fransa’da Michelin, L’Oreal ve Sabancı, Koç, Doğuş gibi holdingler birer aile işletmesi olarak değerlendirilmektedir (Karayormuk, 2010).

Aile şirketlerinin faaliyete geçmesinden sonra belirli bir amaçları olup aile bireyleri bu hedefe ulaşmak için ortak hareket etmektedirler. Şirkette işlevlerin faaliyete yönelik ve başarılı yürütülmesinde tam bir uyum söz konusudur denebilir. Şirketin sahipleri ve yöneticileri aynı aileden oldukları için genellikle çıkar çatışması ve fikir ayrılığı neredeyse hiç yaşanmaz. Aile şirketlerinde aile bireyleri genellikle üst yöneticiler olmaktadır. Üst yönetici olmanın şartı aileden olmaktır. İkinci sırada ise başarılı, eğitilmiş, deneyimli, yetenekli olmak gelmektedir. Zaten zamanla bu meziyetlerin kazanılacağı düşünülmektedir. Bu düşünce yapısının aile şirketlerindeki rekabet gücü ve büyüme gibi önemli noktalarda olumsuz etkileri olacağı varsayılmaktadır. Yine bu düşüncenin bir sonucu olarak aile işletmelerinde uzun süre yönetici konumunda olan aile üyelerinin, verimliliklerini yitirmiş olsalar bile şirket kontrolünü ve bulunduğu konumu bırakma istekleri azalacak ve dolayısıyla işletme performansında düşüşler yaşanacaktır. Ayrıca aile işletmelerinde hak etmediği halde yüksek düzeyde yönetici konumuna yükselen aile bireyleri,

işletmede bulunan diğer yöneticilerin bu durumu olumsuz karşılamalarına ve performansının düşmesine neden olmaktadır. Çünkü çalışanların kariyer ile ilgili endişeleri, bilgi ve tecrübe açısından kendilerinden yetersiz birilerinden emir almaları gibi sebepler performans kayıplarına ve işletmeden ayrılmalara neden olmaktadır (Büyükmert, 2015).

1.3.1.2. Kurumsal Yatırımcı Sahipliği

Ülkelerin ekonomik gelişmişliğinden sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın ülkedeki tasarruf yönelişini arttırdığını ve uzun vadede fonlar oluşturduğu ile doğrudan ilişkisi olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerde sermaye piyasalarının talep yönünü oluşturan en önemli unsur kurumsal yatırımcılardır (Zor ve Aslanoğlu, 2005).

Finansal sistemde faaliyetleri yerine getirmede kurumsal yatırımcılar etkin bir rol oynamaktadırlar. Aras ve Müslümov (2003)'a göre kurumsal yatırımcı, küçük yatırımcının tasarruflarını toplayan, kabul edilebilir risk düzeyinde, maksimum getiri sağlayan ve vade uyumu amacına yönelik yönetilen ihtisaslaşmış kurumlardır.

Finansal piyasaların mükemmel olmaması sonucu ortaya kurumsal yatırımcılar çıkmıştır. Mükemmel bir piyasa olması için tüm bilgilerin serbestçe elde ediliyor olması ve işlem gören menkul kıymetlerin istenilen miktar ve fiyattan alını satılabileceği gibi işlem maliyetinin de olmaması gerekir. Bu yüzden finansal piyasaların mükemmel olmamasından dolayı bir çok sorun ortaya çıkmakta ve bunlar kurumsal yatırımcılar için en aza indirgenmişlerdir (Dalğar, 2006).

Kurumsal yatırımcılar, emeklilik fonlarını, sigorta şirketlerini ve yatırım fonlarını içerip kapsamaktadır. Üçünün içersinde, dünya çevresinde bir grup ülkenin GSYH'nin % 50'sini aşan kaynaklarla, emeklilik fonları geleneksel olarak en önemli bileşen/ögedir. Sigorta şirketleri varlıkları, özellikle hayat sigorta varlıkları (sigorta şirketleri tarafından idare edilen emeklilik fon varlıkları hariç), nadiren GSYH'nin % 30'unu aşarken, yatırım fonu varlıkları çoğu ülkede yakın zamana kadar GSYH'nin % 20'sinin çok altında kalmıştır (Akın, Ece).

Elinde bulunan fonları yöneten kurumsal yatırımcılar, kendi müşterisi ve fon kaynağı adına karar alırlar. Eğer kısa vadeli bir yatırımdan söz ediliyorsa, fon kaynağı yatırımdan dolayı oluşacak riskleri minimize edecek ve kurumsal yatırımcıdan bu duruma göre davranmasını isteyecektir. Ancak kurumsal yatırımcı yatırım yaptığı işletmenin yönetiminin kendi elinde olmasını ve büyük hissedar olarak nakit akışında söz sahibi olmak istediğinde bu durum temsilcilik sorununu doğuracaktır (Sayman, 2012).

1.3.1.3. Devlet (Kamu) Sahipliği

Şirketlerde devlet sahipliği, herhangi bir işletmenin veya endüstrinin belirli bir oranla ya da tamamen devlet otoritesinde olmasıdır. Devlet bir işletmenin hisse senetlerinin bir kısmına ya da tamamına sahip olabilir. Bu, şirketlerin birçok nedenle devlet tarafından kurulması olarak da karşımıza çıkar. Şirketlerde devlet sahipliğini farklı şekillerde tanımlamak gerekirse; "Genel olarak kamusal kaynakları kullanma yoluyla ekonomik alanda faaliyet gösteren Devlet Kuruluşlarını ifade eder."

Devletin şirketlere sahip olmasının veya kurmasının ekonomik ya da stratejik birçok nedeni vardır. İşletmelerde devlet sahipliğinin sebeplerinden bazıları; kamu ve millet yararı, sosyal sorumluluk, kâr amaçlı şirketler ve örnek şirketler olmak gibi amaçlardır. Devlet işletmelerinde, sosyal olarak milletin ve devletin yararı gözetilmekte olup tamamı kâr odaklı değildir. Huzur evleri, çocuk esirgeme kurumları, devlet sağlık kuruluşları, sigorta ve emeklilik kuruluşları gibi kâr amacı gütmeyen şirketler de devlet sahipliğindedir. Bu tür kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ülke vatandaşlarının yararı gözetilerek kurulmuştur. Ancak; Tüpraş, İpragaz, Gima, Sek Süt, Eti Bank gibi kuruluşlar şu an özelleştirilmiş olsalar da kâr amacı güden ve kamu yararı gözetilerek oluşturulan kurumlardır (Büyükmert,2015).

Dünyada devlet sahipliği durumuna bakıldığında zaman devlet sahipliğinin daha fazla ve etkin olduğu ülkelerin başında İsveç bulunmaktadır. İsveç hükümeti 57 şirketin ortağı konumundadır. Bunlardan 43'ünün tamamına 14'üne ise kısmen sahiptir.

Devlet sahipliğinin yoğun olduğu bir diğer kuzey ülkesi Norveç' tir. Devlet bu alanda daha çok sanayi ve ticari sektöre yatırım yapmıştır. Oslo menkul kıymetler borsasında tüm şirketler içerisinde devlete ait şirketlerin oranı %20 dir. Bu şirketlerin çoğunluğunda devlet hakim ortak sıfatındadır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Rusya, devlet sahipliğinin yoğun olduğu ülkelerden birisiydi. Ancak piyasa ekonomisinin etkisi ile Rusya' da özelleştirmeler hız kazanmıştır. OECD' den alınan verilere göre devletin hisselerinin %100'üne sahip olduğu işletmelerin oranı %11'dir. Devletin %25' inden daha az hisseye sahip olduğu işletmelerin oranı ise %42'dir (Öztürkçü,2012).

1.3.1.4. Dağılık (Geniş Tabanlı Sermaye) Sermaye Sahipliği

Çok sayıda hisse sahibi küçük küçük paylara sahipse dağılık sermaye sahipliğinden bahsedilmektedir. Dağılık ortaklık yapısı nedeniyle her bir ortağın tek başına şirket yürütmesi ve takip etmesi mümkün olmamakla birlikte rasyonel davranan küçük pay sahibi ortak şirket işlerinin yürütülmesini profesyonellere bırakmaktadır. Bu sistemde pay sahipliği ve şirket yönetimi birbirinden ayrılmaktadır (Öcal,2005).

Dağılık sermaye sahipliği faydalarının yanında birtakım maliyetleri de içermektedir. Dağılık sahiplik yapısı yatırımcılara tasarruflarını farklı şirketlerin hisseleri arasında dağıtmaya fırsat verdiğinden etkin risk çeşitlendirmesi için uygun ortam yaratmaktadır (Berezneak,2007). Buna göre; en önemli işlem maliyeti yöneticiyi takip (gözlem) maliyetidir. Hissedarların denetiminden doğan eksiklikler yöneticilerin şirket işlerinde kendi çıkarları yönünde karar almaya yönlendirecektir. Bu nedenle dağılık sahiplik yapısının yaygın olduğu ortaklıklarda yöneticileri pay sahipleri lehine hareket etmeye teşvik edecek mekanizmalara ihtiyaç vardır. Dolayısıyla bu tür ortaklıklarda vekalet problemi daha belirgin ve vekalet maliyeti daha fazladır. Bu maliyeti yöneticiyi işe alma ve işten çıkarma maliyetleri takip etmektedir. Hissedarın elinden alınarak yöneticiye devredilen kontrol mekanizması yöneticiden hesap sorulması imkânını azaltmaktadır (Büyükmert, 2015).

La Porta ve diğerlerine göre dağınık sermaye yapısına sahip işletmelerde, hissedarlar %10'dan fazla oy hakkına sahip değildir. Şirketlerin kontrolünü tanımlamak için, genelde oyların yüzde 10'dan fazlası bütün hissedarlara aittir. Şirket kontrolü için yüzde 10 oy kullanımı önemli bir eşik sağlar ve çoğu ülkede bu oran daha da düşüktür. Ancak genellikle oy kullanım hakkının yüzde 10 olarak açıklanması mülkiyet hisseleri açısından zorunludur. Birçok ülkede, şirketlerde oy hakkının yüzde 10'dan daha küçük olduğuna ilişkin bazı bilgiler olmasına karşın, daha çok hissedarların yüzde 10 kontrol hakkına sahip olması işletmelerin istikrarı için gereklidir (Öztürkçü,2012).

1.3.1.5. Yönetici Sahipliği

Yönetici sahipliği, işletmelerde bazı kişi ya da kişilerin hem hissedar hem de yönetici olarak işletmelerde konumlandığı bir durumdur. Yöneticiler işletmenin belirli bir oranda hisse senedine sahiptirler ancak tamamına sahip olması şartı aranmamaktadır (Büyükmert, 2015).

İşletmelerde yönetici sahipliği, genellikle dağınık sermaye yapısına sahip işletmelerde görülür. Bunun nedeni, dağınık sermaye yapısı bulunan işletmelerde hâkim ortak bulunmadığı için hissedarlar, yöneticileri belirli oranda hisse sahibi yaparak işletmenin temsil maliyetinden kurtulmayı hedeflemektedir (Güngör, 2012).

Jensen ve Meckling'in temsil teorisine olan yaklaşımına bakıldığında, işletmeye yeni ortakların gelmesiyle yöneticilerin motivasyonlarında olan değişiklikten söz etmişlerdir. Bu teoriye göre, yönetici olan sahiplerin paylarındaki herhangi bir azalma, yöneticiler ile yeni ortakların çıkarlarını birbirinden uzaklaştırır. Buna karşılık yönetici sahipler pay sahipliğinde meydana gelen azalmadan dolayı kişisel harcamalarını arttırmaya yönelirler ve bununla birlikte iki grup arasında çıkar çatışması ortaya çıkar. Dolayısıyla işletmenin performansı olumsuz yönde etkilenir.

Dura'nın yaptığı araştırmaya göre; işletmelerde yönetici sahipliğinin performans açısından etkileri olumsuzdur. Bunun sebebi olarak ise işletmeyi yöneten sınıf ile mülk sahibinin tamamen aynı kişiler olması gerekliliğidir. Eğer bu koşul sağlanabilirse işletmeden en üst düzeyde performans alınabilir. Mülk sahibi olmayan

ya da belirli oranda sahipliği bulunan yöneticiler hissedarların çıkarlarını korumak için yeterince istekli ve başarılı olamayacaklardır (Öztürkçü, 2012).

Yöneticilere hisse verilmesinin üzerlerinde olumlu etki yaratacağını ancak verilecek bu hisse miktarının iyi ayarlanması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Çünkü düşük yönetici sahipliğinin yöneticileri teşvik eden bir güdü oluşturduğunun altını çizmektedirler (Himmelberg v.d.,1999).

1.3.1.6. Çalışan Sahipliği

Çalışanların, çalıştıkları şirketin sermayesine ortak olmaları, diğer bir ifadeyle çalışan sahipliği, üst ve orta düzey yöneticilerden ve daha çok sayıda çalışandan oluşan grubun, bir şirketin, adi ve imtiyazlı paylarına sahip olması anlamına gelmektedir. Dağınık sahiplik ve yönetici sahipliğindeki riskli durumlar ve temsil maliyetlerinden dolayı yönetici ve hissedarlar çalışan sahipliğini tercih etmektedir.

Türkiye'de bu duruma örnek olarak ilk defa, Karabük Demir-Çelik Fabrikaları hisselerinin yarısından fazlasını çalışanlarına satılmak suretiyle özelleştirilmiş olup çalışanların mülkiyet sahibi olduğu, çalışan sahipliği yapısı ortaya çıkmıştır. Amerika' da çalışanların şirket sermayelerine katılmalarına yönelik olarak ortaya çıkan yöntem, Çalışanların Hisse Senedi Sahipliği Planı (Employee Stock Ownership Plan - ESOP) 'dır. ESOP, şirket çalışanlarına şirket sermayesinin bir kısmının verilmesi veya çalışanların doğrudan işletme karlılığı, değer artışı ve performanstan yararlanmasının sağlanmasıdır (Sayman, 2012).

İşverenin çalışanlarını ortak etmesindeki en önemli amacı, işletmenin geleceğine yapacağı olumlu katkılardır. Çalışan çalıştığı işletmeye ortak olunca artık kendisini o işletmenin kısmen sahibi olarak görmeye başlayacak ve bu durum işletmenin uzun dönemde performansında pozitif etki yaratacaktır. Yapılan birçok çalışmada, çalışanların sahip olduğu şirketlerin, klasik şirketlere oranla daha verimli ve kârlı oldukları ve performanslarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışanların sermayeye ortaklığının sağladığı diğer avantajlar ise işçi-işveren ilişkilerini geliştirmesi, grevler nedeniyle kaybedilen zamanı azaltması ve iş deneyimini arttırması, şirketlerde ortak hedef ve kimlik yaratması, vergi avantajları

sağlamasıdır. Diğer taraftan, çalışanların sermayeye ortaklığı, çalışanların şirkete bağlılığını, sadakatini arttırmakta, çalışanların şirketlerin amaç ve hedeflerinden haberdar olmalarını sağlamaktadır (Özvar, 2015).

1.3.1.7. Yabancı Sahiplik

Firmaların sahiplik karmasında yabancıların payı önemli olmaktadır. Yabancı ortağın / ortakların, firmanın faaliyetleri ile ilgili kararlar üzerinde, çalışma prensibi, üretim yöntemleri, işletme kültürü ve bilgiyi kullanma gibi işletmenin performansını doğrudan etkileyen konular üzerinde önemli etkileri olmaktadır (Kulalı, 2013).

Bir ülkeye girişi açısından yabancı sermaye doğrudan yabancı sermaye ve dolaylı yabancı sermaye olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. Doğrudan yabancı sermaye, yabancılara bir başka ülkedeki işletmelerin ekonomik ve fiziki varlıkları üzerinde kısmen veya tamamıyla sahiplik hakkı tanılır. Ayrıca doğrudan yabancı sermaye, ortak girişim, birleşme yada satın alma, tam sahiplik ve yavru şirket olarak gerçekleşir. Ortak girişim, kontrol edici bir hissedarın olmadığı, yabancı yatırımcının ya yerli bir yatırımcıyla yeni şirket kurması ya da var olan şirkete ortak olmasıdır. Yabancı bir yatırımcının kendi ülkesi dışındaki bir şirketle birleşmesi veya satın alınmasına birleşme yada satın alma denir. Tam sahiplikte yabancı yatırımcı yatırımını doğrudan kendisi yapmaktadır. Yavru şirkette ise yatırımcı ya başka bir ülkede işletme kuracak ya da var olan işletmenin %50'sine ortak olacaktır (Güngör, 2012). Dolaylı yabancı sermaye de ise, bir yabancı işletme veya yurtdışında yaşamakta olan birinin başka bir ülkedeki borsada işlem gören firmaların menkul kıymetlerini satın alması olarak tanımlanmaktadır (Sağlamer, 2003).

Son yıllarda ülkemizde BİST şirketlerinin hisseleri yabancı yatırımcılara satılmakta ve hisseler uluslararası piyasalarda işbirliği yapmaktadırlar. Bunun sonucunda ülkemizde yabancı yatırımcı sahipliği artmaktadır. Türkiye'de işlev gösteren bir çok işletmeye baktığımızda ya yabancılar kurmuş yada kuruluşunda belirli bir zaman sonra yabancı yatırımcılar tarafından alınmıştır. İşletmelerin yabancı yatırımcılar tarafından yönetilmeye başlamasının işletmeye bilgi ve teknoloji sağlamak ve büyük miktarda sermaye girişini de getirmektedir (Doğan, 2016).

İKİNCİ BÖLÜM

2.KÂR KALİTESİ

2.1. KÂR KALİTESİ KAVRAMI

Kâr kalitesi ile ilgili yapılan bir çok araştırmaya rağmen literatürde herkesçe kabul edilen bir tanımı yoktur. Genel anlamda kâr kalitesi; câri dönem kâr performansının gelecek dönem kârını tahmin etmede iyi bir gösterge olması durumunda kârlar yüksek kaliteli olarak tanımlanır. Diğer bir deyişle; kâr kalitesi kâr performansının gelecek dönemlerde ne derece süreklilik göstereceğini belirten bir ölçümdür (Yel,2012).

Kâr kalitesi mutlak bir kavram değildir, göreceli bir kavram olduğundan aynı sektördeki firmalar arasında beyan edilen kâr kalitesi için kesin bir rakamın belirlenmesi mümkün değildir. Bu yüzden kâr kalitesi belirlenirken kâr olarak ele aldığımız net kârın belirlenmesinde muhasebe politikalarının seçimi temel çıkış noktasıdır. Bu tanımdan yola çıkarak kâr kalitesi, net kârın düşük veya yüksek olmasından ziyade ilan edilen kârın oluşmasına etki eden muhasebe seçimlerinin etkilerinin belirlenmesidir.

Bir başka tanımda kâr kalitesi; yatırımcıları riske karşı koruyan ve kârların kalitesinin değerlendirilmesinde etkili bir stratejiye sahip bir analiz aracıdır (Kurt,2003).

Kâr kalitesi en genel tanımıyla, gelecekteki kârları tahmin etmede raporlanan kârların faydası ve işletmenin doğru kârlarını yansıtmada raporlanan kârların kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır. FASB ise kâr kalitesi kavramını, yatırımcıların cari döneme ait olan kârları etkili bir şekilde kullanarak gelecek dönem kârlarını tahmin etmedeki yararlılık olarak tanımlamıştır.

Bellovary ve diğerlerine (2005) göre, kâr kalitesi; şirketin doğru kazançlarını yansıtan ve gelecek kârlarını tahmin etmesine olanak sağlayan raporlanan kârların gücüdür.

Bernstein ve Siegel (1979)' e göre kâr kalitesi, yeterli imkânın varlıklar ile mevcut ve gelecek kâr gücünün korunmasına ve geliştirilmesine sağlanmasıyla ne derece ilgili olduğudur.

Carnes, Jones, Biggart ve Barker (2003) kârın kaliteli olması için istikrara ve tahmin etme özelliğine sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Schipper ve Vincent (2003) 'e göre yüksek kaliteli kâr süreklilik gösteren kârdır (An,2009).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere, kâr kalitesinin profesyonel literatürde nasıl tanımlanacağına dair bir fikir birliği yoktur. Kâr kalitesi üzerine yapılan bir çok araştırmada yazarlar herhangi bir değerlendirme yapmadan önce kendilerine en uygun olan ve kâr ölçme araçlarıyla örtüşen bir kâr kalitesi tanımı yapmaktadırlar. Bu tanımlamalar kârın bazı özelliklerine göre yapılmaktadır. Kâr kalitesinin belirleyicileri aşağıda belirtilmiştir:

- 1.Süreklilik
- 2.Tahmin Edilebilirlik
- 3.İstikrarlılık
- 4.İlgililik
- 5.Güvenilirlik
6. Kâr, Nakit ve Tahakkuklar Arasındaki İlişki
7. Kâr Yönetimi

2.1.1. Süreklilik

Kârın süreklilik göstermesi hiç şüphesiz istenilen bir durum olmaktadır. Bu durumda, gelecek dönemlerde de kârın mevcut olması ve geleceğe yönelik olarak

bilgiler vereceği düşünöldüğü zaman süreklilik kârın kalitesini de arttıracaktır (Koçak,2015).

Schipper ve Vincent (2003) gibi Williams (2005) da kârın sürekliliğine bakarak yüksek veya düşük kaliteli kâr olarak tanımlamaktadır. Örnek olarak; firmaların mallarına bağı olan müşteriler ve markaların tanınmışlığından oluşan kârlar süreklilik söz konusu olduğundan dolayı yüksek kaliteli olarak nitelendirilir. Ancak bir binanın satışı veya bir davanın olumlu sonuçlanmasından doğan kârlar ise bir defalık olduğu için süreklilik özelliğı yoktur ve düşük kaliteli kâr olarak nitelendirilirler.

Penman ve Zhang (2002) ise gelir tablosunda olağanüstü kalemlerden önce yer alan kârın gelecek dönemlerdeki kârı tahmin etmede yararlı olacağından dolayı yüksek kaliteli olarak nitelendirmişlerdir. Bununla birlikte muhasebe uygulamasında kâr sürdürülemez olarak belirtiliyorsa, bu kârın düşük kaliteli olduğunu göstermektedir.

Cheng, Liu, Schaefer (1996) hisse senedi getirisini kârların sürekliliğinin derecesinde koşula bağı olarak açıklamakta, kâr ve faaliyetlerden elde edilen nakit akışlarının artan gücünü değerlendirmişlerdir. Süreksiz (geçici) kârların hisse senedi getirisi üzerinde daha küçük bir marjinal etkiye sahip olduğunu göstermişler.

Yatırımcıların menkul kıymet değerlemesi yaparken raporlanan kârların büyüme ve sürekliliğini (süreklilik kaliteyi temsil etmektedir) değerlendirdiklerini belirtmiştir. Lev, sürekliliğın kâr tepki katsayısı ve gelecekteki kâr büyümesi olarak iki göstergesi olduğunu belirtmiştir. Kâr kalitesi skoru, zaman serileri temelli süreklilik ölçümlerinden, kâr tepki katsayısıyla daha güçlü bir ilişkinin olduğunu ve kârın süreklilik unsurunu yakalamada daha etkili olduğunu göstermiştir (Lev, 1993).

Dönem içerisindeki kârlar mevcut performansı doğru yansıtır ve eğer mevcut dönem performansı gelecek dönemlerde de sürüyorsa, bu durumda kâr kalitesi tanımına göre kârın sürekliliğinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Fakat süreklilik tek başına kâr kalitesi için belirleyici değildir; kâr akışı firmanın içsel değerini de yansıtmalıdır (Yel, 2

2.1.2. Tahmin Edilebilirlik

FASB 'ın tanımına göre, kullanıcılar için kârın tahmin edilebilmesi tüm finansal raporlama araçları için en önemli özelliklerden biridir. Tahmin etme gücünün karar verme kullanışlığı ile bağlantılı olması kullanıcıların hedeflerine karşı duyarlılık göstermesiyle ilgilidir.

Başka bir ifadeyle, geçmiş dönemlerde raporlanan kârın gelecek dönemlerdeki kârı tahmin etmede kullanılabilir olması olarak tanımlanabilir. Tahmin edilebilirliğin bilginin ihtiyaca göre sahipliğinin ön koşulu olmasından dolayı kâr kalitesi ile doğru orantılıdır (Koçak, 2005).

Lipe (1990) tahmin edilebilirliği, geçmiş döneme ait olan kârların gelecek dönem kârlarını tahmin edebilmesi olarak tanımlamıştır. Bu açıdan bakıldığında tahmin etme yeteneği, kâr değişikliklerinin varyansının azalan bir fonsiyonudur. Yani tek değişkenli kâr süreçlerindeki ani değişimler varyanslara yansımakta ve varyans azaldıkça kârların tahmin etme gücü artmaktadır. Kârların tahmin etme gücü arttıkça, cari döneme ait kâr bilgileri gelecekteki kârları tahminlemede daha yararlı olacaktır ve dolayısıyla da kâr tepki katsayısı artacaktır.

Lev (1989) kârın rolünü yatırımcıya sahip olduğu hisse senetlerinden ne kadar kazanacağını bilgisini vermek olarak tanımlamaktadır. Yani, geleceğe yönelik kârı tahmin etmek ne kadar güçlü ise kâr o kadar kalitelidir (Yel, 2009).

2.1.3. İstikrarlılık

Shipper ve Vincent (2003)' e göre, istikrarlılık (değişkenliğin göreceli yokluğu) bazen yüksek kalitedeki kâr ile olan ilişkisinden dolayı kâr kalitesini değerlendirmek için kullanılan bir yaklaşım ve bazen de gelirin istikrarlı olduğunu kanıtlamak için yapılan bir testtir. Çünkü iş modeli ve açıklanan ekonomik çevrenin oynak olmasına rağmen raporlanan kârın istikrarlı olması yönetimin istikrarlaştırma uygulamalarına işaret eder.

Mulford ve Comiskey (2002)' e göre, kârın istikrarlı hale getirilmesi, normal bir kâr serisindeki iniş ve çıkışları ortadan kaldırmak için yüksek kâr dönemlerinde

kârları daha düşük göstermek ve düşük kâr dönemlerinde bunlardan yararlanılarak yapılan bir tür kâr yönetimidir.

Bao ve Bao (2004) ' e göre kazancın istikrarı için birçok gösterge bulunmaktadır ancak bu göstergelerin temel amacı kazançların değişkenliğini, satışların değişkenliği ile karşılaştırmaktır. İstikrarlı bir kazanç için, kazançların değişkenliğinin satışların değişkenliğinden daha düşük olması gerekmektedir.

Levitt (1998) 'e göre istikrar girişimini, yatırımcıların istikrarlı bir şekilde artan kârları tercih etmeleri nedenine bağlamaktadır. Yöneticiler sürekli olmayan ve tahmin edilemeyen kârın kalitesi düşük görüldüğü için, “kârın istikrarlı hale getirilmesi” tekniğini kullanarak, kârı istikrarlı ve tahmin edilebilir yapmaya istekli olurlar. Süreklilik ve tahmin edilebilirlik analizinde, yönetimin kâr akışına müdahale edip etmediğine çok büyük önem verilmelidir.

2.1.4. İlgililik

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (1980) muhasebe bilgilerinin kalitesini, kullanıcıların karar aşamasındaki yararlılığı perspektifinden ele almaktadır. FASB'nin kavramsal çerçevesine göre, finansal bilgilerin karar aşamasındaki yararlılığı özellikle rapor edilen bilginin ilgililiği ve güvenilirliğine bağlıdır.

İlgililik (relevant) için, bilginin tahmin edici olma, geri besleme ve bilginin zamanında sunulma özelliklerine sahip olması gereklidir.

Tahmin değeri; karar vericilerin tahminleme becerisini geliştirerek bilginin kararlarda bir farklılık oluşturmaları ile ilişkisini ifade eder. Kârların tahmin edilebilirliği ilgililik için önemlidir. Çünkü gelecekteki kârlar ve nakit akışları ile ilgili beklenti yaratarak kararları etkileyebilirler. SFAC No.1'e göre, muhasebe kârlarının en önemli amaçlarından biri, gelecekteki nakit akışlarının belirsizliğini, tutarını ve zamanını tahmin etmektir.

SFAC (Statement of Financial Accounting Concepts) No.2'ye göre, geri besleme değeri karar vericilerin önceki beklentilerini doğrulayarak ya da düzelterek bilginin kararları etkileme gücünü ifade eder.

Barua'ya göre zamanlılık; finansal tablolarla bilginin zamanında sunulmasını ifade eder. Bunun anlamı finansal tabloları kullananların bunlara dayanarak firmanın gelecekteki nakit akışları hakkında beklenti oluşturmalarını sağlayacak her türlü ilgili (örneğin hasılat, masraflar, aktiflerin değerindeki değişiklikler) bilginin kullanıcıya sunulabilmesidir. Ancak ihtiyatlılık nedeniyle finansal bilgiler doğası gereği zamanlılıktan yoksundur. SFAC'ye göre zamanlılık ilgililiğin bir yan unsurudur (Yel,2009).

2.1.5. Güvenilirlik

Barua'ya göre (2005) güvenilirlik için gerekenler; aslını temsil etme yeteneği, doğrulanabilirlik ve tarafsızlıktır.

Aslını temsil etme ve doğrulanabilirliği; bir ölçütün güvenilirliği temsil etmeye çalıştığı şeye (olguya, kavrama... vb.) sadık kalınması ve bununla birlikte aslına sadık kalma kalitesinin kullanıcıya doğrulanmasıdır. Muhasebe bilgileri önemli bir miktarda tahmin (özellikle tahakkuk bileşeninde) barındırır ve bunlar tahmin sürecinde veya tahmincinin yargıları ile gelen önyargılardan etkilenip ekonomik gerçeklerin yanlış yorumlanmasına yol açabilirler.

Tarafsızlık; bilginin önceden belirlenmiş bir sonuca yönelik olmamasıdır. Burgstahler ve Dichev (1997) ve Barua ve diğerlerinin (2005) yaptıkları çalışmalar; firmaların kârları rapor ederken, daha önce belirlenmiş olan kâr rakamlarına ulaşmak ya da geçmek, pozitif kârlara sahip olmak ve analistlerin kâr tahminlerine erişebilmek için özellikle muhasebe ölçütlerini manipüle ettiklerine dair kanıtlar sunmaktadır. Bu durumda açıklanan kâr rakamlarının tarafsız ve dolayısıyla güvenilir olduğu söylenemez (Yel,2009).

2.1.6. Kâr, Nakit ve Tahakkuklar Arasındaki İlişki

Kâr rakamı, nakit akışları ve tahakkuklar olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır. Nakit akışı belirli bir dönem süresinde, şirketin nakit pozisyonunda meydana gelen değişimlerdir. Tahakkuk ise, ortaya çıkmış ancak henüz kayda geçmemiş bir gelir ya da giderdir. Nakit akışları net rakamlar olduğundan dolayı, tahakkuk kalitesinin belirlenmesi kâr kalitesinin belirlenmesi demektir. Tahakkuklar ise nakde dönüştükleri ölçüde kalitelidir.

Barragato ve Markelevich'e göre (2003) kârın nakde olan yakınlığı arttıkça kâr kalitesi artacak ve gelecek dönem faaliyet nakit akışını tahmin edebilen bir kâr akışı özelliğiyle "yüksek kaliteli" bir nitelik sunacaktır. Francis vd. (2004) tahakkuk kalitesini, nakit akışına yaklaşan kârların daha çok istenen kârlar olduğu şeklinde açıklamaktadırlar (Yel, 2009).

2.1.7. Kâr Yönetimi

Schipper (1989) kâr yönetimini, "kişisel çıkar sağlamak için dışsal finansal raporlama sürecine yapılan kasıtlı bir müdahale olarak tanımlarken, Healy ve Wahlen (1999) ise kâr yönetimini işletmenin ekonomik durumuyla ilgili çıkar sahiplerini yanıltmak veya yaptırımları hafifletmek amacıyla finansal tabloları değiştirerek yöneticilerin hem finansal raporlama sürecinde hem de işlemleri gerçekleştirirken kendi menfaatlerini kullanmaları sonucunda ortaya çıktığını belirtmektedirler. Healy ve Wahlen'in tanımı kâr yönetimi uygulamalarında alınan kararlarda yönetimi sorumlu tutmaktadır (Sakin, 2016).

Giroux (2004) 'a göre kâr yönetimi, istenilen sonuçlara ulaşabilmek için kârlar üzerinde birtakım işlemler gerçekleştirmek ve isteğe bağlı muhasebe yöntemleriyle düzeltmek olarak tanımlanmaktadır (Özden ve Ataman, 2014).

Mulford ve Comiskey (2002) kâr yönetimini, önceden belirlenmiş olan bir hedefe ulaşmada kârların etkin bir şekilde manipüle edilmesi olarak ifade etmişlerdir. Genellikle kâr yönetiminde kârların iyi durumda olduğu zamanlarda kârı düşük gösterip durağan olduğu zamanlarda bundan yararlanılması sağlanılmıştır.

Dechow ve Skinner (2000), kâr yönetiminin yöneticilerin yargı yapacakları ve karar alacakları zaman kullanmalarının uygun olduğunu belirtmektedirler: “Kâr yönetimi yapmamak” açıkça uygun bir çözüm değildir. Dechow ve Skinner kapitalist pazarlarda, kâr yönetiminin yapılmasının gerekli ve beklenen bir durum olduğunu belirtmektedirler. Çünkü tahakkuk muhasebesini uygulamak için tahminler ve yargılara duyulan temel ihtiyaçtan dolayı kâr yönetimi gereklidir. Bütün esnekliği yok etmek, ekonomik performansın bir göstergesi olan kârın yararlılığını da yok edecektir (Yel, 2009).

2.1.7.1. Gerçek İşlemlerin Manipülasyonları

Kâr rakamı; tahakkuk ve nakit akışı olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır ve bu iki bileşenden herhangi birinde gerçekleştirilecek manipülasyon ise kâr rakamını etkileyecektir. Bir yönetici, ar-ge faaliyetlerini azaltarak ya da satışları attırabilmek için indirim yaparak nakit akışını etkileyecek gerçek ekonomik uygulamalar yapabilir. Kurallara uygun olduğu sürece gerçek işlemlerin manipülasyonu genel kabul görmüş muhasebe kurallarını ihlal etmez. Bu faaliyetler detaylı bir denetim gerektirmediği gibi SEC tarafından da yargılanmazlar ve kâr kalitesinin firmanın gelecekteki performansı üzerinde de önemli bir etkiye de sahiptirler.

Şirketlerin kâr manipülasyonu ile gerçek işlemleri kullandığını halka açık olan verilerden yola çıkarak ortaya çıkarmak oldukça güçtür. Bir şirketin muhasebe kurallarına uygun davranması muhasebe sonucundan dolayı işlemin yapıldığı anlamına gelmez. Bu yüzden bir şirketin muhasebeyle ilgili doğru sonuçları alarak bir işlem yaptığını söyleyebilmek için, şirketin ne yaptığını, ne yapması gerektiğini ve ne yapabildiğini bilmek gerekmektedir (Yel,2009 ve Sakin,2016).

2.1.7.2. Tahakkuk Manipülasyonu

Kâr yönetimi yapmanın kârın kalitesini düşürdüğünü söyleyen araştırmacılar kâr kalitesine kâr yönetimi açısından yaklaşmışlardır. İncelemede kâr yönetimi yapıldığına dair herhangi bir şey tespit edilemezse, kârı yüksek kaliteli olarak

nitelendirmişlerdir. Bu incelemelerde aynı zamanda tahakkuklarda incelenmiştir çünkü yöneticilerin istedikleri kâr rakamına ulaşmak için kullandıkları bir diğer yol tahakkukları yönetmektir.

Tahakkuklar bir firmanın kârları ile nakit akışları arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanımlama yapacak olursak; ortaya çıkmış ancak henüz kayda geçmemiş bir gelir ya da giderlerdir (Özkan ve diğerleri, 2006).

Yöneticiler tahakkukları yönetirken, şirket faaliyetlerini değiştirmez ancak iyimser bir tavırla hali hazırdaki faaliyetler için kârı arttıracak kayıtlar yaparlar. Örneğin; şüpheli alacak hesabını düşürerek, masraf kaydı yerine varlık kaydederek ya da tükenen varlıkların gider olarak kaydedilmesini önlemek. Tahakkuklar aynı zamanda kârı yönetmek içinde fırsat sağlarlar. Çünkü tahakkuklar yöneticilerin yargıda bulunmalarını ve tahmin etme yeteneğini gerektirir ki yargı arttıkça kâr yönetimi fırsatı da artacaktır.

Tahakkuk manipülasyonu aynı zamanda kârın vadesini de etkilemektedir. Başka bir deyişle, bir dönemdeki kârın yüksek gösterilmesi diğer dönem kârının düşük gösterilmesi demektir. Bu durumda, bir dönemdeki şüpheli alacak maliyetinin düşük kaydedilmesi, diğer dönemde arta kalan miktar kadar alacaklar hesabına bir gider kaydedilmesi ile sonuçlanmaktadır (Yel,2009).

2.2. KÂR KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Kâr kalitesini etkileyen faktörler; işletmeye özgü faktörler (iç faktörler) başka bir deyişle işletmenin müdahale edebileceği faktörler ve ülkeye özgü faktörler (dış faktörler) yani işletmenin müdahale edemeyeceği sistematik faktörler olmak üzere iki grupta incelenecektir.

2.2.1. Kâr Kalitesini Etkileyen İşletmeye Özgü Faktörler (İç Faktörler)

Kâr kalitesi üzerinde etkisi bulunan işletme büyüklüğü, sermaye yapısı, ortaklık yapısı, kurumsal yönetime verdiği önem, yabancı ortaklı olması, işletme

yönetim yapısı, muhasebe bilgi sistemi yapısı, etik anlayışı, denetim şirketinin özellikleri ve işletme performansı işletmeye özgü faktörler olarak sınıflandırılır.

2.2.1.1. İşletme Büyüklüğü

Büyük işletmelerin ihtiyaç duydukları sermayeyi sağlaması ve temsil maliyetini azaltması için daha çok ve daha kaliteli finansal açıklamalardan bulunmaları beklenmektedir. Küçük firmaların ise ortaklık yapıları yoğunlaşmış olduğundan ortaklar işletme ile ilgili bilgileri direkt olarak elde edebildiğinden finansal raporlamaya olan ilgileri azalmaktadır. Ayrıca işletme büyüyüp kâr arttıkça işletmeyle ilgili olan hükümet incelemeleri de artmakta bu durum beraberinde firmaların kârlarını düşük gösterme eğilimine girmesine sebep olmakta ve düşük kaliteli kâra neden olmaktadır (Gürel ve Durak, 2014).

2.2.1.2. Sermaye Yapısı

Kâr kalitesi ile sermaye yapısı arasındaki ilişkiye bakıldığında herkesçe kabul edilen bir görüş yoktur. Bazı araştırmacılara göre finansal kaldıraç oranı (borç oranı) yüksek olan işletmeler finansal durumları olduğundan daha iyi göstermeye eğilimli olacak ve borç oranı ve kâr kalitesi arasında ters yönlü bir ilişki söz konusu olacaktır. Bunun aksini savunan araştırmacılar ise finansal kaldıraç oranının yüksek olması durumunda firma alacaklıları işletme ile daha yakından ilgilenecek ve işletme kâr kalitesini arttırmada zorlamalarla karşılaşacaktır. Yani, finansal kaldıraç yüksekse kâr kalitesi de yüksektir.

2.2.1.3. Ortaklık Yapısı

Yoğunlaşmış sahiplik yapısı bulunan işletmelerde büyük paylara sahip az sayıda hissedar bulunmaktadır. Buradan hareketle, ortaklık yapısı ve kâr kalitesi arasındaki ilişkiyi açıklamada ters yönde hizalama hipotezi ve sağlamlaştırma hipotezi olmak üzere iki bakış açısı vardır. Hizalama hipotezine göre, şirket hisselerinin belirli birinde ya da birilerinde olması, işletme sahipleri ile yöneticiler

arasındaki çıkar çatışmasını azaltması yönünde yararlıdır. Sağlamaştırma hipotezinde ise, yoğunlaşmış ortaklık yapısının kâr kalitesini düşüreceği ifade edilmektedir. Buna göre, yoğunlaşmış ortaklık yapısında büyük hissedarlar küçük hissedarların hisselerini kendi çıkarlarına göre kullanabilmek için finansal raporları kendi lehlerine göre sunacaklardır. Bu işletmelerde yüksek kaliteli finansal raporların sunulması beklenmediğinden bu durum kâr kalitesinin düşmesine neden olmaktadır.

2.2.1.4. Kurumsal Yönetime Verilen Önem

Araştırmacılar kâr kalitesi ile kurumsal yönetimin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade etmektedirler. Ortaya koydukları genel görüşte, kurumsal yönetimin işletmenin finansal durumunda ve performansında daha doğru ve zamanlı olmasıyla kâr kalitesini arttıracakı belirtilmektedir. Ayrıca kurumsal yönetimin işletmelerin denetimde yeni düzenlemeler getirmesi ve fırsatçıları engelleyen bir tutum içinde olması kâr kalitesini olumlu yönde etkilemesi anlamındadır (Koçak,2015).

2.2.1.5. Yabancı Ortaklı Olma/ Yabancı Menkul Kıymetler Borsalarında İşlem Görme

İşletmelerin finansal raporlarının kalitesindeki yükseklik gelişmiş menkul kıymet borsalarında işlem görmeleri için bir gerekliliktir. Ayrıca bunun yabancı borsalarda olduğunu düşündüğümüzde finansal raporların farklı ülkelerin muhasebe kuralları ve düzenlemelerine uygun olması gerekmektedir. Bunlara uygun finansal rapor düzenleyen işletmelerin kârlarının daha şeffaf ve daha kaliteli olduğu belirtilmiştir.

2.2.1.6. İşletme Yönetiminin Özellikleri

Şirket yöneticilerinin var olan özellikleri ve yönetimin yapısı, yöneticilerin finansal raporları üzerinde manipülasyon yapmalarında etkili olmaktadır. Yaşları ilerlemiş CEO'ların kâr yönetimi uygulamalarından kaçınacağı ve böylece daha yüksek kaliteli kâr raporlanacağı düşünülmektedir.

Araştırmacılar, CEO'ların görev sürelerindeki artmanın hem yönetim kuruluna bağlılığının artmasına hem de yönetim kurulu ve denetim komitesindeki etkinliğin azalmasına neden olarak finansal raporlamanın kalitesinin düşmesine sebep olduğunu savunurlar. Ayrıca, CEO'nun yönetim kurulu başkanı olduğu durumda kâr yönetimi yapma eğiliminin de artacağını ifade etmektedirler.

İşletme yönetiminin büyük kısmının finans uzmanlarından oluşan denetim komitesine sahip olması işletmenin daha yüksek kâr kalitesine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Diğer yandan, yönetim kurulunun geniş olması işletmenin finansal raporlarında düzeltme yapma olasılığını artırır ve bu durumda kâr kalitesini düşürür.

2.2.1.7. Muhasebe Bilgi Sisteminin Yapısı

Muhasebe bilgi sistemi; işletmenin varlıkları üzerinde koruyuculuk işlevini yerine getirmek ve varlıklarda zamanla meydana gelen değişimleri belirlemek ile işletmenin finansal durumu ve eylemlerinin sonucuyla ilgili taraflara bilgi sağlamak olmak üzere iki temel amacı bulunmaktadır (Akgün ve Kılıç, 2013).

Muhasebe bilgi sistemlerinde kullanılan paket programları ya da yazılımları bilgi üretiminin en önemli araçlarından (Koçak, 2015).

Büyük işletmelerle küçük işletmelerin kurumsal kaynak planlaması ile ilgili kullandığı yazılımlar farklıdır. Büyük işletmeler ORACLE, SAP-R3 gibi yazılımları, küçük işletmeler ise Eta, Logo ve Mikro gibi muhasebe paket programları kullanılmaktadır. Kullandıkları muhasebe paket programlarından dolayı büyük işletmelerin finansal raporlamalarının daha kaliteli hazırlandığı beklendiğinden kâr kalitesinin de yüksek olacağı ifade edilmektedir. Aksine, küçük işletmelerinde kâr kalitesinin düşük olacağı beklenmektedir.

2.2.1.8. Etik Anlayışı

Choi ve Pae, 2011 yılında yaptıkları araştırmada kâr kalitesi ile etik anlayışı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve çalışma sonucunda yüksek etik anlayışına sahip işletmelerin ihtiyari tahakkuklar yoluyla kâr yönetimine daha nadiren başvurduğunu

ve kötü haberleri finansal tablolara daha çabuk yansıttığını belirtmişlerdir. Kısacası, etik anlayışı olan işletmelerin kâr kaliteleri diğer işletmelere oranla oldukça yüksektir.

2.2.1.9. Denetim Şirketinin Özellikleri

İşletmeler finansal raporlarını denetlemeleri için denetim şirketleri ile anlaşırlar. Bu denetim şirketlerinin büyük olması işletmeler açısından oldukça önemli olmasının sebebi, büyük denetim şirketleri kendi itibarlarını ve müşteri kayıplarını göze alamayacağından hata yapma payı da bir hayli düşük olacaktır. Bu durumda kâr kalitesinin daha yüksek olacağı düşünülmektedir.

Myers ve Johnson (2002) ' e göre denetçilerin görev sürelerindeki artmanın kâr kalitesi ile pozitif bir ilişkisi olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre, denetçinin denetleme süresindeki uzama, işletme ile ilgili bilgi ve tecrübe sahibi olunduğunu, bundan dolayı finansal raporla üzerinde daha etkin bir şekilde kontrol gücü kazandığı söylenmektedir (Gürel ve Durak, 2014).

2.2.1.10. İşletmenin Performansı

İşletmenin iyi ya da kötü performansı ekonomik karar alıcıların kararlarını etkilemesi açısından yöneticileri finansal raporlar üzerinde manipülasyon yapmaya teşvik etmektedirler. Genellikle performans ve açıklama derecesi arasındaki pozitif ilişkiden dolayı işletmenin kârlılığındaki artış diğer işletmeleri cezbetmekte ve piyasaya girecek olan işletmeleri de cesaretlendirmektedir. Bu durumda yöneticiler kârlılığını saklamak için finansal bilgileri açıklamamakta bunun sonucunda kâr kalitesini azaltmaktadırlar.

Ayrıca, yöneticilerin ücretlendirme politikası ve kâr kalitesi arasındaki ilişki birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir ve çalışma sonucunda yöneticilere yapılacak olan hisse bazlı ödemelerden dolayı yöneticilerin kârı manipüle edeceği bundan dolayı da kâr kalitesinin düşeceği şeklinde yorumlanmaktadır.

2.2.2. Kâr Kalitesini Etkileyen Ülkeye Özgü Faktörler (Dış Faktörler)

Kâr kalitesi üzerinde işletmelerden bağımsız bir şekilde etkisi bulunan ve sistemden dolayı ortaya çıkan etkilere ülkeye özgü faktörler (dış faktörler) denilmektedir. Ülkeye özgü faktörleri, işletmenin faaliyet gösterdiği ülkenin kültürü, politik sistemi, finansal piyasalarının gelişmişlik düzeyi, sosyal ve ekonomik koşulları, muhasebe alt yapısı ve muhasebe meslek örgütleri, rekabet ortamı, yasal sistem, vergi sistemi ve muhasebe standartları oluşturmaktadır.

2.2.2.1. Kültür

Ülkelerdeki kültürel özelliklerin muhasebe uygulamalarını etkileyeceğinden dolayı finansal raporlama kalitesini de etkileyeceği savunulmaktadır. Gray Hofstede (1988) yaptığı kültür sınıflandırmasında muhasebe değerlerini şu şekilde belirtmiştir:

- *Profesyonellik ya da Yasal Kontrol*: Bu özellik bireysel olma veya belirsizlikten kaçınma ile ilişkilendirilir. Muhasebe uygulamalarında mesleki yargılara mı yoksa yasal zorunluluğa mı daha fazla önem verildiğini gösteren bir ölçüttür.
- *Tekdüzen ya da Esneklik*: Tekdüze muhasebe uygulamalarının ya da esnek, duruma özel uygulamaların tercih edilmesi durumu işaret eden kültürel değerdir. Belirsizlikten kaçınan, otorite mesafesi yüksek ve kolektif toplumların tekdüze muhasebe uygulamalarını tercih etmesi beklenmektedir.
- *İhtiyatlılık ya da İyimserlik*: Risk alma eğilimi ile ilişkili değerlerdir. Belirsizlikten kaçınma düzeyi ile ihtiyatlılık derecesinin doğru orantılı olduğu savunulmaktadır.
- *Gizlilik ya da Şeffaflık* : Finansal bilgilerin işletme içinde tutulması ya da dışarıya sunulması arasındaki tercihi yansıtan kültürel değerlerdir. Belirsizlikten kaçınan toplumlarda gizlilik ön planda tutulmaktadır.

Otorite mesafesi yüksek toplumlarda da güç dağılımındaki eşitsizliğin korunması için gizlilik tercih edilmektedir.

Finansal raporlama açısından kültürün etkileri yasal sistemler veya sermaye piyasaları gibi dışsal etkilere göre daha dolaylı kalmaktadır. Muhasebe çevresini analiz ederken yasal sistemler, kurumsal finansman ve vergi sistemleri gibi daha doğrudan potansiyel etkileri göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu etkiler kültürle birleşerek o ülkedeki finansal raporlama şeklini ve muhasebe mesleğinin gelişimini etkilemektedir (Gürel ve Durak,2014).

2.2.2.2. Politik Sistem

İşletmelerin faaliyet gösterdiği ülkedeki siyasi rejimle arasındaki ilişkilerde finansal raporlama kalitesinde bundan dolayı kâr kalitesi üzerinde önemli derecede etkiye sahip olduğu yapılan araştırmalar sonucunda görülmektedir. Chaney ve diğerleri 2007 yılında yaptıkları araştırmalarında finansal raporlama kalitesindeki düşüklüğü siyasi bağlantısı olmayan işletmelerde rastlandığına ve borçlanma maliyetlerinde bir artış gözlemlendiğini ifade etmişlerdir. Correia 2010 yılında yaptığı çalışmasında ise kâr kalitesi düşük olan işletmelerde yapılan siyasi harcamaların diğer işletmelere oranla daha yüksek olduğu özellikle bu harcamaların yanlış raporlamadan kaynaklandığı ve ödemenin sermaye piyasaları ile ilgili komite üyelerine yapıldığını belirtmiştir. Ayrıca, finansal tabloları bilgi kaynağı olarak az kullanan kamulaştırmanın ve yolsuzluğun yoğun olduğu ülkelerde kâr kalitesinin düşmesi kaçınılmaz olacaktır (Gençoğlu ve Ertan, 2012).

2.2.2.3. Finansal Piyasaların Gelişmişlik Düzeyi

İşletmelerin finansal raporlama kalitesindeki artışın yatırımcıların sermaye piyasalarına girişi, yatırımcıların portföyü ve sayısındaki artma ile birlikte hisselerin daha geniş kitlelere yayıldığı söylenebilir. Bu artışlar bilgi talep eden kesimin artmasına ve finansal tablolardaki kalite artışına neden olacaktır ki bu durum kâr kalitesini de arttırmaktadır.

Özetle, kâr kalitesi ve finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi arasında pozitif ilişkidir dolayısıyla işletmeler kendilerine duyulan güveni sarsmamak ve hisselerinin değer kaybetmemesi için kaliteli bilgiler sunacaklardır (Durak ve Gürel, 2014).

2.2.2.4. Sosyal ve Ekonomik Koşullar

Bir ülkenin ekonomik düzeyinin gelişmiş olması işletmelerinin yeni yatırımlar yapması için finansman bulmasına yardımcı olacaktır. Daha iyi koşullarda finansman bulmak isteyen işletmeler kâr kalitelerini de daha yüksek tutmaya meyilli olacaklardır.

Ülkelerin ekonomik özelliğinin yanı sıra ülkenin sosyal özelliğinin de kâr kalitesi üzerinde etkisi vardır. Bu bağlamda ülkenin eğitim durumu göz önüne alınırsa daha üst seviyede eğitim alan toplumların bilgi taleplerini daha karmaşık muhasebe sistemi kullanarak giderdiğini görülmektedir. Söz konusu karmaşık sistemin yorumlanması ve uygulanması da üst düzey eğitim almış kişilerin yapması yönünde ihtiyacı ortaya çıkartmaktadır. Kısacası, ülkenin eğitim seviyesindeki artış finansal bilgi kalitesini artmasına bu da kâr kalitesinin artmasını sağlayacaktır (Gürel ve Durak, 2014).

2.2.2.5. Muhasebe Altyapısı ve Muhasebe Meslek Örgütleri

Ülkelerin muhasebe sistemlerine getirilen yeni ihtiyaçlardan dolayı işletmeler kâr kalitelerini yüksek tutmak için bazı yenilikler yapılmaktadır ve hem bu yeniliklerin yapılması hem de muhasebe meslek mensuplarının uyum sürecinde muhasebe meslek örgütü başrolü üstlenmektedir. Söz konusu meslek örgütleri mesleki yetkinliği sağlamak için gerekli eğitimler aldırarak ülkelerdeki muhasebe sisteminin kalitesinin korunması ile kâr kalitesini arttırabilir (Koçak,2015).

2.2.2.6. Rekabet Ortamı

İşletmelerin finansal bilgi açıklamalarında faaliyet gösterdiği sektördeki rekabette önemlidir. Bazı araştırmacılar ilgili sektörde rekabetin artmasıyla kâr

kalitesinin artacağını belirtmektedirler. Darrough ve Stouhgton 1990 yılında yaptıkları çalışmalarında mevcut rakipler gelecekte oluşacak girişleri engellemek için daha bilgilendirici açıklamalar yapıldığını ifade etmişlerdir (Gürel ve Durak, 2014).

2.2.2.7. Yasal Sistem

Yasal sistem, yatırımcıları korumak amacıyla yöneticilerin kendi lehlerine olan çalışmalarını disiplin altında tutarak ve yatırımcılara bazı haklar tanıyarak onları korumaktadır. Söz konusu sistem finansal raporlamaya ilişkin firmaların ihtiyaç duyacağı kurallar,yatırımcıları koruyan kanun maddeleri, yöneticilerin kendi lehlerine olan davranışları ve azınlık pay sahiplerinin haklarını kullanmada karşılaşacağı yaptırımları içermektedir. Bu yaptırımlar ise cezalandırıcı ve caydırıcı uygulama mekanizmaları olmak üzere ikiye ayrılırlar. Caydırıcı sistemde yöneticilerin ya da büyük hissedarların kendi lehlerine olan çalışmaları sonucunda katlanacakları maliyetler çıkartılarak hatalı raporlamanın önüne geçilmesi ile kâr kalitesinin artması sağlanmaktadır.

Literatür yasal sistemi, ortak hukuk sistemi ve yasalara dayalı hukuk sistemi olmak üzere iki grupta incelemektedir. Ortak hukuk sisteminde ilke bazlı muhasebe uygulamaları içermekte ve olaylara da özgü çözümler sunulmaktadır. Yasalara dayalı hukuk sisteminde ise, kural bazlıdır ve genel kurallar olaylara çözüm sunmaktadır (Koçak,2015).

2.2.2.8. Vergi Sistemi

Muhasebe uygulamalarında yapılan düzenlemelerin vergi odaklı olması ülkelerdeki kâr kalitesini düşürmektedir. Bunun sebebi, finansal bilgi kullanıcılarının muhasebe bilgisinden çok vergiye odaklanmasından dolayı yöneticiler vergi oranlarının düşük ya da yüksek olmasına bakarak finansal raporlar üzerinde manipülasyon yapmaya eğilimli olmakta ve kâr kalitesini düşürmektedirler.

2.2.2.9. Muhasebe Standartları

Muhasebe sistemleri ülkelerde kendiliğinden ortaya çıkan ve gelişen sistemler olmasından finansal raporlama kalitesini her ülke için arttıracakı söylenememektedir. UFRS ile uyumlu olan finansal raporlamaların yatırımcıyı koruduğu, işletme yöneticilerinin yapacağı manipölasyonları engellediği ve işletmenin değerini en iyi şekilde gösterdiği beklenmektedir. Özellikle de UFRS' nin içermiş olduğu gerçeğe uygun değer muhasebesi ise yöneticilerin raporlamada gerçeği yansıtmaları için mesleki yargılarını kullanmalarını gerektirmektedir. Bunun sonucunda yöneticilere manipölasyon yapmaları için daha fazla hak tanınmaktadır. Dolayısıyla, işletme yöneticilerinin UFRS ile uyumlu finansal raporlar hazırlaması bu raporların yüksek kalitede olduğu anlamını taşımaz (Koçak, 2015).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAHİPLİK YAPISI VE KAR KALİTESİ: BORSA İSTANBUL ÜZERİNE BİR İNCELEME

Çalışmanın bu bölümünde ampirik uygulama yapılmıştır. Öncelikle konuya ilişkin literatür çalışmaları özetlenmiş daha sonra ise ampirik uygulama hakkında bilgiler verilmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

3.1. LİTERATÜR TARAMASI VE HİPOTEZLER

Kar kalitesi kavramının popülerleşmesine bağlı olarak konuya ilişkin ampirik çalışmaların sayısı da önemli ölçüde artmıştır. Aşağıda literatürde yer alan çalışmalar özetlenmiştir.

Boutchcova ve Megginson (2000) yaptıkları çalışmalarında kar kalitesi ve sahiplik yapısı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 1961-1995 yıllarını kapsayan 29 ülkeye ait 118 firmanın verisinin kullanıldığı çalışma sonucunda yazarlar yeni özelleştirilmiş firmalarda kurumsal sahiplik ve kar kalitesi arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

You ve diğerleri (2003) yaptıkları çalışmalarında yönetsel sahiplik, kâr yönetimi ve denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 1991-2000 yıllarını kapsayan 393 Tayvan şirketini gözlemledikleri çalışma sonucunda yönetsel sahiplik ile kâr kalitesi arasında negatif bir ilişki bulurken, düşük yönetsel sahipliğin kâr yönetimini azalttığını belirtmişlerdir.

Han (2005) yaptığı çalışmada sahiplik yapısı ve finansal raporlama kalitesini incelemiştir. 1997-2000 yıllarını kapsayan çalışmasında kâr kalitesini ölçmek için modifiye edilmiş Jones modeli (1995) ve Dechow ve Dechev (2002) modelini kullanmıştır. Sahiplik yapısı ve finansal raporlama kalitesini incelediği çalışmasında kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasında pozitif ve %1 düzeyinde anlamlılık olduğunu tespit etmiştir.

Velury ve Jenkins (2006) yaptıkları çalışmalarında kurumsal sahiplik ve kar kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. 1992-1999 yıllarını kapsayan ve 4238

gözlemden yararlanılan çalışma sonucunda kurumsal sahiplik ile kar kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir. Bunun yanı sıra yapılan çalışma sonucunda kurumsal sahiplik yoğunluğunun olması durumunda negatif bir ilişkinin varlığı görülmüştür.

Hashim ve Devi (2006) Malezya borsasına kayıtlı firmalar üzerine yaptıkları çalışmalarında kurumsal yönetim, sahiplik yapısı ve kâr kalitesini araştırmışlardır. 280 firma verisinin kullanıldığı çalışma sonucunda kurumsal sahiplik ile kar kalitesi arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Buna karşın çalışmada yönetsel sahiplik ile kar kalitesi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Dong-Lin ve Gang (2008) yaptıkları çalışma sonucunda kurumsal sahiplik ile kar kalitesi arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir. Yazarlar kurumsal sahiplik düzeyinin yüksek olduğu firmalarda bu pozitif ilişkinin anlamlı olduğunu bulmuşlardır.

An ve Naughton (2008) Kore' de yaptıkları araştırmalarında aile sahipliğinin firma değeri ve kâr kalitesi üzerinde etkilerini incelemişlerdir. Çalışmalarında aile sahipliğini, aile sahipliği, tam aile sahipliği ve sahiplik - kontrol eşitsizliği olmak üzere üçe ayırmışlardır. Bunun sonucunda aile sahipliği ve tam aile sahipliğinin firma değeri ve kâr kalitesi üzerinde pozitif etkisinin olduğunu fakat sahiplik - kontrol eşitsizliğinin firma değeri ve kâr kalitesini azalttığını tespit etmişlerdir.

Liu ve Peng (2008) yaptıkları çalışmada kurumsal yatırımcılar ve kâr kalitesini incelemişlerdir. 1985-2003 yıllarını kapsayan 24,005 firma örneklem olarak seçilmiştir. Çalışma sonucunda kurumsal sahipliğe sahip firmaların daha yüksek kâr kalitesine sahip olduklarını ve geçici kurumsal mülkiyete sahip firmaların kâr kalitesinin daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir.

Nasr ve diğerleri (2009) yeni özelleştirilmiş firmalar üzerine yaptıkları çalışmalarında sahiplik yapısı ve kâr kalitesini incelemişlerdir. 1980-2003 yıllarını kapsayan 17'si gelişmiş 12'si ise gelişmekte olan 29 ülkeyi kapsayan ve 174 özelleştirilmiş firma üzerine yapılan çalışma sonucunda devlet sahipliğinin daha düşük karla ilişkili olduğuna dair sağlam ve güçlü kanıtlar elde etmişlerdir. Ayrıca

yerel kurumsal sahipliğinin ve yabancı sahipliğin negatif kar değişikliğiyle daha az sürekliliğinin olduğunu belirtmişlerdir.

Shah ve diğerleri (2009) kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Karaçi Borsasına kayıtlı farklı sektörlerden 120 şirketi örneklem olarak seçmişlerdir. Çalışma sonucunda kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasında istatistiksel olarak negatif bir korelasyon tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kurumsal sahiplik ile kâr yönetimi arasında istatistiksel olarak negatif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca kurumsal yatırımcının varlığının, yönetimin rapor edilen kazancını manipüle etmesini engellediğini önermişlerdir.

Ebrahimi ve diğerleri (2010) Tahran Borsasına kayıtlı şirketlerin sahiplik yoğunluğu ve kâr kalitesini incelemişlerdir. Çalışmalarında Borsaya katılı 148 şirketin 1381-1385 yılları arasındaki verilerini kullanmışlardır. Çalışmalarının sonucunda üyeler tarafından herhangi bir etkinin kanıtı yokken, dış blok paydaşlarının önemli ölçüde kâr kalitesini geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Klai ve Omri (2011) sahiplik yoğunluğu ve finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 1997-2007 yılları arasında Tunus Borsasına kayıtlı 22 şirketin verilerinden yararlanmışlardır. Çalışmalarının sonucunda, pay sahiplerinin kâr manipülasyonunu ve bilgi asimetrisini arttıran firma kaynaklarını kamulaştırmak için kendi güçlerini kullandıklarını ima eden sahiplik yoğunluğu ve finansal raporlama kalitesi arasında negatif bir ilişkinin olduğunu belirtmişlerdir.

Hassan (2011) yaptığı çalışmada kurumsal yönetimin finansal raporlama kalitesine etkisini incelemiştir. Örneklem için 2007-2010 yıllarını kapsayan Nijerya Borsası'na kayıtlı 63 banka seçilmiştir. Çalışmanın sonucunda kurumsal yatırımcılar ve finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Moradi ve Nezami (2011) yaptıkları çalışmada Tahran Borsasında işlem gören firmaların sahiplik yapılarının kâr kalitesine etkisini incelemişlerdir. 2006-2010 yıllarını kapsayan çalışmada Tahran Borsasına kayıtlı firmalar örneklem olarak kullanılmıştır. Çalışma sonucunda sahiplik merkezileşmesi, kurumsal sahiplik ve kâr

kalitesi arasında pozitif buna karşın anlamlı olmayan bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Hashim ve Devi (2012) Malezya firmaları üzerine yaptıkları ve toplam 831 gözlemden yararlandıkları çalışmalarında kurumsal gözetleme ve kar kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda kurumsal sahiplik ile kar kalitesi arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun yanı sıra çalışma sonucunda yönetsel sahiplik, dış yönetici payı ile kar kalitesi arasında da pozitif ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür.

Shaih ve diğerleri (2012) Karaçi borsasında yaptıkları çalışmalarında kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Borsaya kayıtlı 652 firmanın 68'inin 2006-2010 yılları arasındaki verilerini örneklem olarak seçmişlerdir. Modifiye Edilmiş Jones Modeli'ni kullandıkları çalışmalarında kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasında negatif ve anlamsız bir ilişki tespit etmişlerdir.

Hassan ve Abubakar (2012) yaptıkları çalışmalarında Nijerya üretim firmalarını incelemişlerdir. 2008-2010 yılları kapsayan Nijerya Borsası'na kayıtlı 25 firmayı örneklem olarak seçtikleri çalışmalarında yöneticilerin ihtiyari davranışları ve kurumsal ortaklık arasındaki ilişkide negatif ve %5 anlamlılık olduğunu belirtmişlerdir.

Andy (2012) yaptığı çalışmada kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmasında 2004-2006 verilerine göre kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasında istatistiksel olarak anlamlı ancak doğrusal olmayan bir ilişki tespit etmiştir. Bunun aksine, 2007-2009 verilerine göre kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasındaki ilişkide herhangi bir anlam bulamamıştır.

Alves (2012) çalışmasında sahiplik yapısı ve kâr yönetimini incelemiştir. Örneklem için seçilen şirketler 2002-2007 yılları arasında 34 Portekiz firmasından oluşturulmuştur. Çalışmada firmanın sahiplik yapısı üç değişkenle (yönetsel sahiplik, sahiplik yoğunluğu ve kurumsal sahiplik) analiz edilmiştir. Yapılan çalışmada kâr yönetiminin vekili kâr kalitesinin hem yönetsel sahiplik hem de sahiplik yoğunluğu ile negatif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yönetsel sahiplik ve sahiplik

yoğunluğunun kâr yönetiminin seviyesini azaltarak kâr kalitesini arttırdığını görülmektedir.

Mokhtari ve Makerani (2013) Tahran Borsası'nda yaptıkları araştırmada kurumsal sahipliğin firma değeri ve kâr kalitesiyle ilişkisini incelemişlerdir. Örneklem için seçilen şirketler 2009-2011 yılları arasında TSE'ye kayıtlı 50 şirketten oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olmasına karşın kurumsal sahiplik ve firma değeri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Beuselinck ve diğerleri (2013) dört güney Avrupa ülkeleri üzerine yaptıkları çalışmalarında finansal raporlamanın disipline edilmesinde yabancı sahipliğin rolünü araştırmışlardır. 2002-2007 yıllarını kapsayan çalışmaları sonucunda yazarlar firma düzeyinde kar kalitesi ile yabancı sahiplik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varmışlardır. Çalışmada özellikle güçlü kurumsal kaliteye sahip olan ülkelerde bu ilişkinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Alipour ve diğerleri (2014) Tahran borsası üzerine yaptıkları çalışmalarında kamu ve özel sektör sahipliği ile kar kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 2005-2008 yıllarını kapsayan ve toplam 81 kamu ve özel sektör firma verisinden yararlandıkları çalışmaları sonucunda yazarlar özel sektör sahiplik payının artması durumunda kar kalitesinin arttığı sonucuna varmışlardır.

Ji ve diğerleri (2014) Çin'de 2000-2010 yılları arasında 12,267 firma üzerinde yaptıkları çalışmalarında sahiplik yapısı ve kurumsal yönetimin kâr kalitesi üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Yapılan çalışma sonucunda söz konusu değişkenler arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Hashim ve Devi (2014) 2004 yılı sonunda Malezya'da ki 622 finansal ve finansal olmayan şirket üzerinde yaptıkları çalışmada kâr kalitesini yönetici sahipliği, aile sahipliği ve kurumsal sahiplik üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, yönetici sahipliği, aile sahipliği ve kurumsal sahiplik üzerinde kâr kalitesinin pozitif ve anlamlı bir ilişkisi olduğunu belirtmişlerdir.

Parte-Esteban ve Garcia (2014) İspanya firmaları üzerine yaptıkları çalışmalarında kar kalitesi üzerinde firma yapısının etkisini incelemişlerdir. 2000-2011 yıllarını kapsayan ve 1805 firma verisinin kullanıldığı çalışma sonucunda kar kalitesi ile sahiplik yapısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Ayadi ve Boujelbéne (2014) Fransız kaynaklı yaptıkları çalışmada sahiplik yapısı ve kâr kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 2003-2011 yılları arasında SBF 250 endeksinde bulunan 117 firmaya ait 1053 gözlemden yararlanılan çalışma sonucunda yönetsel sahipliğin kâr yönetimi üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu, sahiplik yoğunluğunun ve kurumsal sahipliğin kâr bilgisini olumlu etkilediğini ortaya koymuşlardır.

Nasr ve diğerleri (2015) 45 ülkeyi kapsayan çalışmalarında özelleştirilmiş firmalarda devlet ve yabancı sahiplik ile kar kalitesini araştırmışlardır. Aralarında Türkiye'nin de olduğu 350 özelleştirilmiş firma verisinden yararlanılan çalışma sonucunda devlet sahipliğine karşın yabancı sahipliğin kar kalitesi ile anlamlı bir ilişkisinin olduğu görülmüştür. Bu anlamlı ilişkinin özellikle yönetsel dengenin olduğu ve düşük yönetim risk düzeyine sahip olan ülkelerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Alaryan (2015) Ürdün borsası üzerine yaptıkları çalışmalarında sahiplik yapısı ve kar kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 2009-2013 yıllarını kapsayan 76 firma verisinin kullanıldığı çalışma sonucunda sahiplik yapısı ile kar kalitesi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varmıştır.

Mamman ve diğerleri (2016) Nijerya' da yiyecek/içecek ve tütün şirketlerinde yaptıkları araştırmada 2002-2014 yılları arasında 13 yıllık verilerden yararlanılarak 12 şirketin kurumsal sahiplik ve kar kalitesi ilişkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda kurumsal sahiplik ve kâr kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir. Çalışmada ayrıca firma büyüklüğünün de kâr kalitesiyle pozitif ilişkisi olduğunu ortaya koymuşlardır.

Amos ve diğerleri (2016) Nijerya firmaları üzerine yaptıkları çalışmalarında kâr kalitesinin kurumsal sahiplik yapısına etkisini incelemişlerdir. 2005-2013

yıllarını kapsayan ve 16 firma verisinin kullanıldığı çalışma sonucunda söz konusu iki değişken arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu bulmuşlardır.

Baba (2016) Nijerya sigortacılık firmaları üzerinde yaptığı 2008- 2013 yıllarını kapsayan çalışmalarında kâr kalitesi ve sahiplik yapısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda kurumsal sahiplik ile kar kalitesi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen önemli bir sonuç da, kurumsal sahipliğin uzun vadeli olması durumunda kar kalitesinin daha yüksek olduğunun tespit edilmesidir.

Pongsaporamat (2016) yaptığı çalışmada sahiplik yapısı ve finansal raporlama kalitesini incelemiştir. 2011 yılında Tayland'da 387 firmanın verilerinden elde ettiği bilgilerle konsantre sahiplik firmaları ile siyasi bağlantılı şirketlerin muhasebe düzeltmeleriyle pozitif ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bu durum, yoğunlaşmış sahiplik firmalarının ve siyasal bağlantılı firmaların mali tablolarını yeniden ifade etme eğiliminde olduklarını, dolayısıyla mali raporlamanın kalitesinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, aile sahiplik şirketleri, Wang (2006) ile uyumlu olan muhasebe düzeltmeleriyle olumsuz bir şekilde ilişkilidir; aile sahipliği finansal raporlama kalitesi ile pozitif yönde ilişkilidir. Çalışmada sonunda firma özellikleriyle finansal raporlama kalitesi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Asri (2017) Endonezya Borsa'sına kayıtlı üretim şirketlerinde yaptığı çalışmasında kâr kalitesinin sahiplik yapısına etkisini araştırmıştır. Çalışma 2010-2015 yıllarını kapsamaktadır. Çalışmada ayrıca, sahiplik yapısını incelerken kurumsal ve yönetsel sahipliğin kâr kalitesine etkisinin yanı sıra firma değerine olan etkisini de incelemiştir. Çalışma sonucunda, kurumsal sahipliğin kâr kalitesi üzerinde pozitif ve anlamlı bir ilişkisi olmasına karşın yönetsel sahipliğin kâr kalitesi üzerinde pozitif fakat anlamsız bir ilişkisi olduğunu ve kâr kalitesinin firma değeri üzerinde pozitif ve anlamlı bir ilişkisi olduğunu tespit etmiştir. Buna ek olarak, kurumsal sahipliğin firma değeri üzerinde pozitif ve anlamlı bir ilişkisi var iken, yönetsel sahipliğin firma değeri üzerinde negatif ve anlamsız bir ilişkisi olduğunu tespit etmiştir.

Latif ve diğerleri (2017) Pakistan borsası üzerine yaptıkları çalışmalarında kurumsal sahipliğin kar kalitesi üzerindeki etkisini incelemişlerdir. 2002-2014 yıllarını kapsayan ve 200 firma verisinin kullanıldığı çalışma sonucunda yazarlar kurumsal sahipliğin kar kalitesi üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Mengoli ve diğerleri (2017) 12 Avrupa ülkesi üzerine yaptıkları çalışmalarında aile sahipliği ve kurumsal sahipliğin kar kalitesi üzerindeki etkisini incelemişlerdir. 22335 gözlemden yararlanılan çalışma sonucunda aile sahipliği ve kurumsal sahiplik ile kar kalitesi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Mari ve diğerleri (2017) yaklaşık 35 ülkeyi ve 2001-2016 yıllarını kapsayan çalışmalarında sahiplik yoğunluğunun kar kalitesi üzerindeki etkisini bankacılık sektöründe incelemişlerdir. 6323 gözlemden yararlanılan çalışma sonucunda sahiplik yoğunluğunun kar kalitesini arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Mehrani ve diğerleri (2017) Tahran borsası üzerine yaptıkları çalışmalarında kurumsal sahiplik tipleri ve kar kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 1999-2006 yıllarını kapsayan çalışma sonucunda yazarlar kurumsal sahiplik ile kar kalitesi arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler bulmuşlardır.

Yukarıda özetlenen ampirik çalışmalardan hareketle bu çalışmada aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

Hipotez 1: Kar kalitesi ile kurumsal sahiplik arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 2: Kar kalitesi ile yönetsel sahiplik arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 3: Kar kalitesi ile yabancı sahiplik arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 4: Kar kalitesi ile dağınık sahiplik arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.2. ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı; sahiplik yapısı ve kâr kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere Borsa İstanbul'a kayıtlı farklı sektörlerde yer alan firma verilerinden yararlanılmıştır.

3.3. METEDOLOJİ VE ÖRNEKLEM

Sahiplik yapısı ve kar kalitesi arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada kurulan modelleri test etmek amacıyla basit ve çoklu regresyon analizlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada Borsa İstanbul'a kayıtlı 130 firmanın 2014-2015 yıllarına ait verileri kullanılmıştır. Varlık yapılarının farklı olması nedeniyle mali sektörde yapılan firmalar kapsam dışında tutulmuştur.

3.4. MODEL

Sahiplik yapısı ve kar kalitesi arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada aşağıdaki modeller oluşturulmuştur:

$$\text{MODEL 1: } KARKALİTE_{it} = \beta_0 + \beta_1 KURUMSAL_{it} + \beta_2 KARLILIK_{it} + \beta_3 KALDIRAÇ_{it} + \beta_4 BÜYÜKLÜK_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$\text{MODEL 2: } KARKALİTE_{it} = \beta_0 + \beta_1 YÖNETSEL_{it} + \beta_2 KARLILIK_{it} + \beta_3 KALDIRAÇ_{it} + \beta_4 BÜYÜKLÜK_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$\text{MODEL 3: } KARKALİTE_{it} = \beta_0 + \beta_1 YABANCI_{it} + \beta_2 KARLILIK_{it} + \beta_3 KALDIRAÇ_{it} + \beta_4 BÜYÜKLÜK_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$\text{MODEL 4: } KARKALİTE_{it} = \beta_0 + \beta_1 DAĞINIK_{it} + \beta_2 KARLILIK_{it} + \beta_3 KALDIRAÇ_{it} + \beta_4 BÜYÜKLÜK_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$\text{MODEL 5: } KARKALİTE_{it} = \beta_0 + \beta_1 KURUMSAL_{it} + \beta_2 YÖNETSEL_{it} + \beta_3 YABANCI_{it} + \beta_4 DAĞINIK_{it} + \beta_5 KARLILIK_{it} + \beta_6 KALDIRAÇ_{it} + \beta_7 BÜYÜKLÜK_{it} + \varepsilon_{it}$$

3.5. DEĞİŞKENLER

3.5.1. Bağımlı Değişken

Çalışmada bağımlı değişken olarak kar kalitesi kullanılmıştır. Literatürde konuya ilişkin daha önceki yapılan çalışmalar ile tutarlı bir biçimde kar kalitesinin ölçümünde isteğe bağlı tahakkuklar kullanılmıştır. Dechow ve Dechev (2002) kâr kalitesi ölçümü için bir ölçüt tasarlayıp test ettiler. Bu ölçüt, mevcut tahakkuk kalemleri ve geçmiş dönem, cari dönem ve gelecek dönemin nakit akışları arasındaki ilişkiden elde edilir. İhtiyari tahakkuk düşük olduğunda kâr yüksek kalitelidir bunun anlamı, kâr kalitesi ve ihtiyari tahakkuk arasında ters ilişki olduğudur. Dechow vd. (1995) isteğe bağlı tahakkuklarının ölçümünde en etkili modelin Modifiye Edilmiş Jones Modeli olduğunu ifade etmişlerdir. 1991 yılında Jones tarafından ortaya atılan daha sonra Dechow ve diğerleri (1995) tarafından geliştirilerek “Modifiye Edilmiş Jones Modeli”ne göre isteğe bağlı tahakkuklar şöyle hesaplanmaktadır:

$$DACC_{it} = TACC_{it} / A_{it-1} - [\hat{\alpha}_1 (1 / A_{it-1})] + \hat{\alpha}_{1i} [(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) / A_{it-1}] + \hat{\alpha}_{2i} [PPE_{it} / A_{it-1}]$$

Burada,

$DACC_{it}$, t döneminde i firmasının isteğe bağlı tahakkuklarını, $TACC_{it}^1$, t döneminde i firmasının toplam tahakkukları ΔREV_{it} , t döneminde i firmasının satış gelirlerindeki değişimi, ΔREC_{it} , t döneminde i firmasının ticari alacaklarındaki değişimi, PPE_{it} , t döneminde i firmasının maddi duran varlık alımını, A_{it-1} ise t-1 döneminde i firmasının toplam varlıklarını göstermektedir.

3.5.2 Bağımsız Değişkenler

Çalışmada bağımsız değişken olarak sahiplik yapısı kullanılmıştır. Sahiplik yapısı ise literatür çalışmaları ile tutarlı bir biçimde kurumsal, yönetsel, yabancı ve dağınık olarak dört başlık altında incelenmiş ve aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

KURUMSAL: Firmanın toplam sermayesi içerisinde kurumların payı,

YÖNETSEL: Firmanın toplam sermayesi içerisinde yöneticilerin payı,

YABANCI: Firmanın toplam sermayesi içerisinde yabancı ortakların payı,

DAĞINIK: Halka açıklık oranını göstermektedir.

¹ $TACC_{it} = NI_{it} - OCF_{it}$ şeklinde hesaplanmıştır. NI_{it} , t döneminde i firmasının net karını, OCF_{it} , t döneminde i firmasının faaliyetlerden sağlanan nakit akımlarını göstermektedir.

3.5.3. Kontrol Değişkenleri

Çalışmada ayrıca literatür ile tutarlı bir biçimde karlılık, kaldıraç (borçlanma oranı) ve firma büyüklüğü, olmak üzere üç kontrol değişkeni kullanılmıştır. Firmaların ilgili yıllardaki mali tablolarından elde edilen bu değişkenler aşağıda gösterildiği gibi hesaplanmıştır:

$$KARLILIK = \text{Net Kar}_{it} / \text{Toplam Varlıklar}_{it}$$

$$KALDIRAÇ = \text{Toplam Borçlar}_{it} / \text{Toplam Varlıklar}_{it}$$

$$BÜYÜKLÜK = \text{Firma toplam varlıklarının doğal logaritması}$$

3.6. ANALİZ SONUÇLARI

Tablo 1: Özet İstatistik

	Gözlem	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
KARKALİTESİ	260	-,49	,43	,0015	,10911
KURUMSAL	260	,00	,97	,2998	,31368
YÖNETSEL	260	,00	,90	,1750	,25003
YABANCI	260	,00	,98	,1094	,25625
DAĞINIK	260	,00	1,00	,3363	,20489
KARLILIK	260	-,21	,34	,0355	,08297
KALDIRAC	260	,01	,97	,4771	,23847
BÜYÜKLÜK	260	5,82	9,05	8,1542	,54047

Tablo 1’de ampirik analizlerde kullanılan değişkenlere ilişkin özet istatistikler yer almaktadır. Tablo incelendiğinde analiz kapsamında incelenen firmalarda kurumsal, yönetsel, yabancı ve dağınık sahiplik oranlarının ortalama olarak sırasıyla % 30, % 17,5, % 11 ve % 34 olduğu görülmektedir. Firmaların ortalama karlılık oranları yaklaşık olarak % 3,5 civarında iken kaldıraç oranlarının ise % 47,7 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2: Korelasyon Analizi Sonuçları

	KARKALİTESİ	KURUMSAL	YÖNETSEL	YABANCI	DAĞINIK	KARLILIK	KALDIRAC
KARKALİTESİ							
KURUMSAL	-,060						
YÖNETSEL	-,047	,531**					
YABANCI	,072	,303**	,275**				
DAĞINIK	,065	,262**	,102	,333**			
KARLILIK	-,440**	-,087	-,008	-,052	,148*		
KALDIRAC	,221**	,164**	-,073	-,024	-,078	,470**	
BÜYÜKLÜK	-,018	-,189**	,112	,081	,084	,064	-,287**

* ve ** sırasıyla % 5 ve % 1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 2’de korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde kâr kalitesi ile sahiplik yapısı göstergeleri olarak kullanılan kurumsal sahiplik ve yönetsel sahiplik arasında negatif buna karşın yabancı sahiplik ve dağınık sahiplik ile pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kâr kalitesi ile kârlılık arasında negatif ve % 1 düzeyinde anlamlılığın olduğu görülmektedir. Buna karşın kaldıraç ile kâr kalitesi arasında pozitif ve % 1 düzeyinde bir anlamlılık söz konusudur. Kâr kalitesi ile büyüklük arasında negatif ancak istatistiksel olarak anlamlılık yoktur.

Sahiplik yapılarından kurumsal ile yönetsel, yabancı ve dağınık sahiplik arasında pozitif ve % 1 düzeyinde anlamlılığın olduğu görülmektedir. Kurumsal sahiplik ile kârlılık ve büyüklük arasında negatif buna karşın kaldıraç ile pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu ilişki kaldıraç ve büyüklükte % 1 düzeyinde anlamlıdır.

Sahiplik yapılarından yönetsel sahiplik ile yabancı ve dağınık sahiplik arasında pozitif, yabancı sahiplik %1 düzeyinde bir anlamlılık varken dağınık sahiplikte herhangi bir anlamlılık söz konusu değildir. Yönetsel sahiplik ile kârlılık ve kaldıraç arasında negatif bir ilişki buna karşın büyüklük ile pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Sahiplik yapılarından yabancı sahiplik ile dağınık sahiplik arasında pozitif ve %1 düzeyinde bir anlamlılık söz konusudur. Yabancı sahiplik ile kârlılık ve kaldıraç arasında negatif, büyüklük ile pozitif bir ilişki olduğu görölmektedir.

Dağınık sahiplik ile kârlılık arasında pozitif ve %5 düzeyinde bir anlamlılık söz konusuyken kaldıraç ile negatif bir ilişki vardır. Ayrıca dağınık sahiplik ve büyüklük arasında pozitif bir ilişki söz konusudur.

Tablo 2'ye bakıldığında kârlılık ile kaldıraç ve büyüklük arasında pozitif bir ilişki söz konusuyken kaldıraç ile kârlılık arasında %1 düzeyinde bir anlamlılık görölmektedir.

Son olarak kaldıraç ve büyüklük arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif ve %1 düzeyinde bir anlamlılık söz konusudur.

Tablo 3: Regresyon Analizi Sonuçları

DEĞİŞKEN VE PARAMETRELER	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3	MODEL 4	MODEL 5
KURUMSAL	-0,007 (-0,118)				-0,058 (-0,476)
YÖNETSEL		-0,054 (-0,949)			-0,021 (-0,189)
YABANCI			0,096 (1,650)*		0,131 (1,223)
DAĞINIK				-0,005 (-0,094)	-0,056 (-0,602)
KARLILIK	-0,427 (-6,698)***	-0,423 (-6,639)***	-0,435 (-6,835)***	-0,427 (-6,661)***	-0,432 (-6,702)***
KALDIRAÇ	0,035 (0,511)	0,044 (0,663)	0,028 (0,419)	0,037 (0,551)	0,032 (0,472)
BÜYÜKLÜK	-0,054 (-0,885)	-0,063 (-1,072)	-0,049 (-0,787)	-0,056 (-0,949)	-0,048 (-0,780)
F DEĞERİ	15,683***	15,959***	16,472***	15,681***	9,411***
DÜZ. R ²	0,184	0,187	0,192	0,184	0,185
DURBIN WATSON	2,074	2,074	2,091	2,075	2,091
GÖZLEM SAYISI	260	260	260	260	260

Parantez içinde t değerleri gösterilmiştir. *, ** ve *** sırasıyla % 10, % 5 ve % 1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 3’de geliştirilen modelleri test etmek amacı ile tekli ve çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Model 1,2,3 ve 4’te tekli Model 5’te ise çoklu regresyon analizi sonuçları görülmektedir. Tekli regresyon modellerinde her bir sahiplik yapısı göstergesi ile kâr kalitesi arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çoklu regresyon modelinde ise tüm sahiplik yapısı göstergeleri ile kâr kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir.

Model 1’de sahiplik yapısı göstergesi olarak kullanılan kurumsal sahiplik ile kâr kalitesi arasındaki regresyon analizi sonuçları görülmektedir. Sonuçlar incelendiğinde kurumsal sahiplik ile kâr kalitesi arasında negatif ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç H1 hipotezimizin reddedildiği anlamına gelmektedir.

Model 2’de sahiplik yapısı göstergesi olarak kullanılan yönetsel sahiplik ile kâr kalitesine ilişkin regresyon sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar incelendiğinde yönetsel sahiplik ile kâr kalitesi arasında negatif ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişkiden söz edilirken elde ettiğimiz sonuç göz önüne alındığında H2 hipotezimizin reddedildiği anlamına gelmektedir.

Model 3’te ise sahiplik yapısı göstergesi olarak kullanılan yabancı sahiplik ile kâr kalitesine ilişkin regresyon sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar incelendiğinde yabancı sahiplik ile kâr kalitesi arasında pozitif ve istatistiksel olarak % 10 düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu sonuç firmaların sermayeleri içerisinde yabancı sermayenin payının yüksek olması durumunda kâr kalitesini arttırdığı şeklinde yorumlanabilir. Elde edilen bu sonuç aynı zamanda H3 hipotezimizi destekler niteliktedir.

Model 4’te sahiplik yapısı göstergesi olarak kullanılan dağınık sahiplik ile kâr kalitesine ilişkin regresyon sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar incelendiğinde dağınık sahiplik ile kâr kalitesi arasında negatif ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki görülmektedir. Bu sonuç H4 hipotezimizin reddedildiği anlamına gelmektedir.

Model 5'te tüm sahiplik yapısı değişkenlerinin kullanıldığı çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar incelendiğinde tekli regresyon modellerinden elde edilen sonuçlara benzer olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile sahiplik yapısı göstergeleri olarak kullanılan, kurumsal sahiplik, yönetsel sahiplik ve dağınık sahiplik ile kâr kalitesi arasında negatif buna karşın sahiplik yapısı ile yabancı sahiplik arasında ise pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Kontrol değişkenleri ile kâr kalitesi arasındaki ilişkilere bakıldığında kurulan tüm modellerde kârlılık ile kâr kalitesi arasında negatif ve istatistiksel olarak % 1 düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Buna karşın kurulan tüm modellerde diğer kontrol değişkenlerinden kaldıraç ile kâr kalitesi arasında pozitif, büyüklük ile kâr kalitesi arasında negatif ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Günümüzde yatırımcıların işletmelerin finansal durumlarını en iyi görebildiği yer finansal tablolarıdır. Bu yüzden finansal tabloların muhasebeciler tarafından oldukça net ve muhasebe standartları çerçevesinde hazırlanması gerekmektedir. Ekonomik karar alıcıların ihtiyaç duydukları kararı vermede yüksek kalitede hazırlanan finansal raporlar oldukça değerlidir. Bu sayede finansal bilgi kullanıcıları işletmenin geleceğinin olup olmadığına, güçlü ve zayıf yönlerine, işletmenin dönem kârına bakarak yatırım kararı vereceklerdir. İhtiyaca göre finansal raporlama kalitesine bir bütün olarak kâr kalitesi de denilmektedir.

Son yıllarda ABD başta olmak üzere birçok ülkede yaşanan muhasebe skandalları firmaların hazırlamış oldukları finansal raporlara ve buna bağlı olarak ilan edilen kâr rakamlarına olan ilginin artmasına neden olmuştur. Bu ilginin artmasında kâr kalitesi kavramının ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu anlamda son yıllarda kâr kalitesi üzerine önemli sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Kâr kalitesine ilişkin yapılan çalışmalarda en önemli sorun, kâr kalitesinin ölçümü ile ilgilidir. Çalışmanın önceki bölümlerinden belirtildiği üzere kâr kalitesinin genel kabul görmüş bir tanımı söz konusu değildir. En genel anlamda kâr kalitesi; gelecekteki kârları tahmin etmede raporlanan kârların faydası ve işletmenin doğru kârlarını yansıtmada raporlanan kârların kabiliyeti şeklinde tanımlanmaktadır.

Kâr kalitesi ve sahiplik yapısı arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan ampirik çalışmada Borsa İstanbul'a kayıtlı 130 firmanın 2014-2015 yıllarına ait verileri kullanılmıştır. Varlık yapılarının farklı olması nedeniyle mali sektörde yapılan firmalar kapsam dışında tutulmuştur. Çalışmada bağımlı değişken olarak kâr kalitesi, bağımsız değişken olarak sahiplik yapısı göstergeleri (kurumsal sahiplik, yönetsel sahiplik, yabancı sahiplik ve dağınık sahiplik) ve kontrol değişkeni olarak kârlılık, kaldıraç ve firma büyüklüğü kullanılmıştır. Bağımlı değişken olan kâr kalitesini ölçmede Dechow ve diğerleri (1995) tarafından geliştirilerek "Modifiye Edilmiş Jones Modeli"nden yararlanılmıştır.

Kâr kalitesi ve sahiplik yapısı arasındaki ilişkiyi ölçmeye yönelik olan bu çalışmada ampirik analizlerde regresyon analizinden yararlanılmıştır. Çalışmada geliştirilen modelleri test etmek amacıyla tekli ve çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tekli regresyonda her bir sahiplik yapısı göstergesi ile kâr arasındaki ilişkiye bakılırken, çoklu regresyon modelinde tüm sahiplik yapısı ile kâr kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda kâr kalitesi ile sahiplik yapısı göstergesi olarak kullanılan kurumsal, yönetsel ve dağıntık sahiplik arasında negatif, buna karşın yabancı sahiplik arasında pozitif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Kâr kalitesi ile yabancı sahiplik arasındaki bu pozitif ilişki istatistiksel olarak % 10 düzeyinde anlamlıdır. Elde edilen bu sonuç firmaların sermayeleri içerisinde yabancıların payının artması halinde kâr kalitesinin artacağı şeklinde değerlendirilmiştir. Bu sonuç literatürde yer alan Nasr ve diğerleri (2009) sonuçları ile tutarlıdır.

Ülkemizde kâr kalitesi ve sahiplik yapısı üzerine yapılan çok sayıda çalışma mevcuttur. Ancak yaptığımız incelemelerde sahiplik yapısının kâr kalitesi üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda son derece önemli olan çalışma bazı sınırlılıkları da kapsamaktadır. En önemli sınırlılıklardan biri çalışılan yıl sayıdır. Çalışmada 2014-2015 yılları verileri kullanılmıştır. Çalışılan yıl sayısının uzun tutulması halinde elde edilecek sonuçların daha anlamlı olması beklenebilir. Bir diğer kısıt sahiplik yapısı göstergeleri ile ilgilidir. Çalışmada sahiplik yapısı göstergeleri olarak kurumsal, yönetsel, yabancı ve dağıntık sahiplik kullanılmıştır. Ancak çalışmanın birinci bölümünde belirtildiği gibi sahiplik yapısının başka türleri de söz konusudur. Bunlar arasında aile sahipliği, devlet sahipliği ve çalışan sahipliği sayılabilir. Son olarak çalışmada sektörel bir ayrım yapılmamıştır. Konuya ilişkin sonraki yıllarda yapılacak çalışmalarda bu hususlara dikkat edilmesi halinde daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- AKIN, F ve Ece N. (2011) "Kurumsal Yatırımcılar ve Türk Sermaye Piyasasında Kurumsal Yatırımcıların Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme", *Anadolu BİL Meslek Yüksekokul Dergisi*, Cilt 6, Sayı:22, 11-26.
- AKKANAT, H. (2004) "Taşınmaz Mülkiyetinin Olağan Zamanaşımı Yoluyla Kazanılması" *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 62, 317-332.
- AĞDELEN, Z. ve Erkut H. (2008) "Firma Kurumsal ve Yönetmel Özelliklerinin İnsan Kaynakları Yönetimi Üzerindeki Etkisinin Analizi", *Girne Amerikan University Journal Social & Applied Sciences*, Cilt 3, Sayı: 6, 50.
- AKGÜN, A.İ. (2013) "Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi" *Manisa Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt 20, Sayı: 2, 22-36.
- ALARYAN, Laith A. (2015) "Relationship Between Ownership Structure and Earnings Quality", *Basic Research Journal of Business Management and Accounts*, Cilt 4 Sayı:8, 200-205.
- ALAYOĞLU, N. (2003) **Aile Şirketlerinde Yönetim ve Kurumsallaşma**, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği Yayınları, İstanbul.
- ALBAŞ, H. (2007) "Tapu Sicilinde Kayıtlı Taşınmazlar Bakımından Olağanüstü Zamanaşımı ile Taşınmaz Mülkiyetinin Kazanımında Mirasçılar Arasında Zamanaşımının İşlememesi Sorunu" , *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı:2, 1-28.
- ALIPOUR, M., Barandagh M. I. ve Nazari N. (2014) "An Analysis of The Earnings Quality of Iranian Public and Private Firms", *Briefing in Entrepreneurial Finance*, Cilt :23, 31-46.
- ALTAN, A.(2008) "Mülkiyet Hakkı, Güvencesi ve Korunması" Gazi Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Ankara.
- ALVES, S. (2012) "Ownership Structure and Earnings Management: Evidence from Portugal", *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, Cilt 6, Sayı:1, 57-74.
- AMOS, B., Garba I., Dr.Mustapha N. ve Karaye Y.I. (2016) "The Impact of Institutional Ownership Structure on Earnings Quality of Listed Food/ Beverages and Tobacco Firms in Nigeria", *Journal of Arts, Science & Commerce*, Cilt 7, 20-30.
- AN YO, H. ve Naughton T. (2008) "The Impact of Family Ownership on Firm Value and Earnings Quality: Evidence From Korea" School of Economics, Finance & Marketing, RMIT University, Australia.

- AN YO, H. (2009) "The Effect of Corporate Governance on Earnings Quality: Evidence from Korea's Corporate Governance Reform" School of Economics, Finance and Marketing College of Business, RMIT University, Australia.
- ANDY (2012) "The Empirical Research on the Relationship between Institutional Ownership and Earnings Quality" *Journal of economics papers* ,<http://www.Economics-papers.com>
- ANG, J., R.Cole ve J Lın (2000) " Agency Costs and Ownership Structure" *Journal of Finance* , Cilt 55, Sayı:1, 81-106.
- ARAS, G. ve Müslümov A. (2003) " Sermaye Piyasalarının Gelişmesinde Kurumsal Yatırımcıların Rolü; OECD Ülkeleri ve Türkiye Örneği", Kurumsal Yatırımcılar Derneği.
- ARIKBOĞA, Ş. ve Menteş A. (2009) "Türkiye' de Kurumsal Yönetişim İklimi" *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası* , Cilt 59, Sayı:2, 85-120.
- ARTHUR, J. (1938) Ph.D. Professor of Semitic Languages School of Oriental Studies Cairo, Oriental Institute Baroda, 265-270.
- ASLAN, İ. ve Çınar O. (2010) " Bir Aile Şirketinin Kurumsallaşması: Yeniden Yapılandırma ve Varislerin Yönetime Hazırlanması Süreci", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 2, Sayı:1.
- ASRI, M. (2017) "The Effect Ownership Structure on Earnings Quality (Empirical Study of Manufacturing Companies Listed on Indonesia Stock Exchange)" Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2993110>.
- AYADI, W.M. ve Younes B. (2014) " The Relationship between Ownership Structure and Earnings Quality in the French Context", *International Journal of Accounting and Economics Studies*, Cilt 2, 80-87.
- AYRIÇAY, Y. ve Kalkan G. (2013) "Sahiplik Yapısı ve Temsilcilik Teorisi", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 3, Sayı:2, 153-169.
- BABA, H. M. (2016) "Ownership Structure and Earnings Quality of Listed Insurance Companies in Nigeria" Ahmadu Bello University.
- BELLOVARY, J.L., Giacomino D.E. ve Akers M. D. (2005) "Earnings Quality: It's Time to Measure and Report" , *The CPA Journal*, Cilt 75, Sayı: 11, 32-37.
- BEREZNEAK, E. (2007) "Bankalarda Kurumsal Yönetim Çerçevesinde Sahiplik Yapısı ve Performans İlişkisi: Türkiye Uygulaması", Yıldız Teknik Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- BEUSELINCK, C., Blanco B. ve Garcia Lara J. M. (2013) "The Role of Foreign Shareholders in Disciplining Financial Reporting", *IESEG Working Paper Series 2013-MAN-07*.
- BOUCHKOVA, M.K. ve Megginson W. (2000) "Privatization and The Rise of The Global Capital Markets", *Financial Management*, Cilt 29, Sayı:4, 31-75.
- BULUT, N. (2006) "Mülkiyet Konusundaki Temel Yaklaşımlar ve Türk Anayasasında Mülkiyet", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı:3-4, 15-26.
- BÜYÜKMERT, N. (2015) "İşletmelerde Sahiplik Yapısının Kârlılık ve Sermaye Yapısı Üzerine Etkileri: Borsa İstanbul'da Ampirik Bir Uygulama", Balıkesir Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi.

- CEYLAN, A. ve Korkmaz T. (2008) **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Ekin Yayınevi, Gözden Geçirilmiş 10.Baskı, S. 260, Bursa.
- CLAESSENS, S., Djankov S. ve Lang L. (2000) "The Separation of Ownership and Control in East Asian Corporations" *Journal of Financial Economics*, Cilt 58, 81-112.
- COFFEE, J. C. (1991) "Liquidity Versus Control: The Institutional Investor as Corporate Monitor" *Columbia Law Review*, Cilt 91, Sayı: 6, 1277-1368.
- DALĞAR, H. (2006), "Türk Finansal Piyasalarında Kurumsal Yatırımcılar Olarak Emeklilik Yatırım Fonları Ve Performanslarının Değerlendirilmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta.
- DECHOW, P. ve DICHEV I.D. (2002) "The Quality of Accruals and Earnings: The Role of Accruals Estimation Errors", *The Accounting Review*, Cilt 77, 35-59.
- DECHOW, P.M. ve Schrand C.M. (2004) "Earnings Quality", *The Research Foundation of CFA Institute*, 1-152.
- DOĞAN, M. (2016) "Yönetici ve Yabancı Sahipliğinin Sermaye Yapısı Üzerindeki Etkileri: BIST' te İşlem Gören İmalat Sanayi Firmaları Üzerine Bir Araştırma", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 14 Sayı:28, 49-69.
- DONG-LIN, X.I.A. ve Gang L. (2008) "Institutional Ownership and Earnings Quality", *Contemporary Finance and Economics*, Cilt 2, Sayı: 1, 1-24.
- DURAK, G. ve Gürel E. (2014) "Finansal Raporların Kalitesine Etki Eden Ülkeye Özgü Faktörler", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 64, 95-110.
- EBRAHİMİKORDELOR, A. ve Aerabi J. (2010) "Concentration Ownership and Earnings Quality Firms Listed in Tehran Stock Exchange", *Journal of Financial Accounting Research*, Cilt 4, 95-110.
- ENGELS, F. (1884) "**Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni**", Eriş Yayınları, Sayfa: 8.
- ERDOĞAN, Y. (2000) "Kamu Hukuku Açısından Mülkiyet Hakkı", *Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi*.
- ERSOY, E. ve Çetenak E. H. (2015) "Sahiplik Yoğunlaşmasının Temettü Dağıtım Kararlarına Etkisi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama", *Ege Akademik Bakış*, Cilt 15, Sayı:4, 509-521.
- FINDIKÇI, İ. (2008) "**Aile Şirketleri**", Alfa Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.
- GENÇOĞLU, Ü.G. ve Ertan Y. (2012) "Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Türkiye'deki Durum", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 53, 1-24.
- GENÇTÜRK, M. (2003) "Finansal Kriz Dönemlerinde İşletmelerin Hisse Yoğunluklarının Performanslarına Etkisi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 8, Sayı: 2, 231-251.
- GÖNENÇ, H. (2004) "Sermaye Sahipliği Yapısı, Yatırımcıların Korunması ve Firma Değeri: Türkiye, ABD ve Japonya Karşılaştırması", **VII. Ulusal Finans Sempozyumu Kitabı**, İstanbul.
- GROB, K. (2006) "**Equity Ownership and Performance: An Empirical Study of German Traded Companies**", Physica-Verlag Publishing, New York.
- GÜNGÖR, S. (2012) "Sahiplik Yapısı ve Temettü İlişkisi: IMKB' de Bir Uygulama", Hitit Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi, Çorum.
- HAN, S. (2004) "Ownership Structure and Quality of Financial Reporting", Korea University Business, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=591801> .

- HAN, O. ve Ala S. (2006) "**Şirket Yapıları ve Kuruluş Aşamaları**", KOSGEB-Girişimciliği Geliştirme Merkezi, 1-30, Ankara.
- HASHIM, H. A.ve Devi S. (2012) " Institutional Monitoring ve Earnings Quality in Malaysia", *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, Cilt 65, 419-426.
- HASHIM, H.A. ve Devi S. (2014) "Corporate Governance, Ownership Structure and Earnings Quality:Malaysian Evidence",Available at:
https://www.researchgate.net/publication/228639094_Corporate_governance_ownership_structure_and_earnings_quality_Malaysian_evidence .
- HASSAN, S.U. (2011) " Corporate Governance and Financial Reporting Quality: A Case Study of Nigerian Money Deposit Bank", *International Journal of Research in Computer Application and Management*, Cilt 1, Sayı: 26, 12-19.
- HASSAN, S.U. ve Ahmed A. (2012) "Corporate Governance, Earnings Management and Financial Performance: A Case of Nigerian Manufacturing Firms", *American International Journal of Contemporary Research*, Cilt 2, Sayı:7, 214-224.
- HIMMELBERG, C.P., Hubbard R.G. ve Palia D. (1999) "Understanding The Determinants of Managerial Ownership and The Link Between Ownership and Performance", *Journal of Financial Economics*, Cilt 53, Sayı:3, 353-384.
- İNAN, A. (2003) "Kuran'da Mülkiyet", *İslami Araştırmalar Dergisi*, Cilt 16, Sayı: 4, 481-490.
- JI XU_D., Kamran A. ve Wei L. (2014) "The Impact of Corporate Governance and Ownership Structure Reforms on Earnings Quality in China" *International Journal of Accounting and Information Management*, Cilt 23, Sayı:2, 169-198.
- KARABIYIK, H. (2011) "Türkiye' de Firma Büyüklüğü ve Sahiplik Yapısını Etkileyen Sektöre Özgü Firma Belirleyicilerinin Analizi: IMKB'de Sektörel Karşılaştırma", Atılım Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- KARAYORMUK, K. (2010) "İşletme Gruplarında Sahiplik Yapısı ile Strateji Arasındaki İlişki: Türkiye'de İşletme Grupları Üzerinde Bir Araştırma", Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE, Doktora Tezi.
- KARPUZOĞLU, E. (2000) "**Büyüyen ve Gelişen Aile Şirketlerinde Kurumsallaşma**", Hayat Yayınları, İstanbul.
- KIYILAR, M. ve Belen M. (2007) "Kurumsal Yönetim Kavramı ve İlkeleri, Bir Kurumsal Yönetim Formu Olarak Türkiye'de Holding Yapılanma Biçimlerinin Değerlendirilmesi, Muhasebe Denetimi Sempozyumu, (25-29 Nisan 2007).
- KLAI, N. ve Omri A. (2011) "Corporate Governance and Financial Reporting Quality: The Case of Tunisian Firms", *International Business Research*, Cilt 4, Sayı:1,158-166.
- KOÇAK, Z.S. (2015) "Kazanç Kalitesi ve Kazanç Yönetiminin İşletmelerin Finansal Performansı Üzerine Etkisi: ISO 500 İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma", Balıkesir Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- KOÇEL, T. (2004) "**1. Aile İşletmeleri Kongresi**", İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları,2. Baskı, İstanbul, sayfa ix-xiii.
- KULALI, G. (2013) "Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Sahiplik Yapısının Analizi", Anadolu Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Eskişehir.
- KURT, G. (2003) "Kazanç Kalitesinin Belirlenmesinde Kullanılan Yaklaşımlar", *Mevzuat Dergisi*, Cilt 6, Sayı:65.

- LATIF, A.W., Latif A.S. ve Fahad A. (2017) "Influence of Institutional Ownership on Earnings Quality: Evidence For Firms Listed on The Pakistan Stock Exchange", *Pakistan Business Review*, 668-687.
- LEV, B. ve Thiagarajan S.R. (1993) "Fundamental Information Analysis", *Journal of Accounting Research*, Cilt 31, Sayı:2,190-215.
- LIU, L.Y. ve Emma Y.P. (2008) " Institutional Investors and Accruals Quality", 1-44.
- MAMMAN, S., Bashir U.K., Abubakar M.A., Bukar A. ve Aliyu A.A. (2016) " Institutional Ownership and Earnings Quality: Evidence from Quoted Food/Beverages and Tobacco Firms in Nigeria", *Nigerian Journal of Management Technology and Development*, Cilt 7, Sayı:1, 41-50.
- MARI, L.M.,Soscia M. ve Terzani S. (2017) " Ownership Concentration and Earnings Quality of Banks: Results From A Cross Country Analysis", *Corporate Ownership and Control*, Cilt 15, Sayı:1, 288-297.
- MEANS, G.C. (1931) "The Seperation of Ownership and Control in American Industry" *The Quarterly Journal of Economics*, Cilt 46, Sayı:1, 68-100.
- MEHRANI, S.,Moradi M. ve Hoda E. (2017) " Institutional Ownership Type and Earnings Quality: Evidence From Iran", *Emerging Markets Finance and Trade*, Cilt 53, Sayı:1, 54-73.
- MENGOLI, S.,Pazzaglia F. ve Sandri S. (2017) "Family Firms, Institutional Development and Earnings Quallity: Does Family Ownership Complement or Substitute For Weak Institutions?" Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2932069>.
- MENTEŞ, A. (2008) "Kurumsal Yönetişim Etkinlik Ölçüm Aracı Olarak Tepe Yöneticisi Değişimi: Türkiye Uygulaması" İstanbul Üniversitesi SBE,Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- MOKHTARI, Z. ve Makerani K.F. (2013) " Relationship of Institutional Ownership with Firm Value and Earnings Quality: Evidence from Tehran Stock Exchange", *International Journal of Economy, Management and Social Sciences*, Cilt 2,Sayı:7, 495-502.
- MORADI, M.A. ve Nezami A. (2011) " Influence of Ownership Structure on Earning Quality in the Listed Firms of Tehran Stock Exchange", *International Journal of Business Administration*, Cilt 2, Sayı :4, 146-154.
- NASR, B.H., Boubarki N. ve Cosset J. (2009) "Ownership Structure and Earnings Quality: Evidence from Newly Privatized Firms", Canada. Available at https://www.researchgate.net/publication/228431077_Ownership_Structure_and_Earnings_Quality_Evidence_from_Newly_Privatized_Firms.
- NASR, B.H., Boubakri N. ve Cosset J. (2015) " Earnings Quality in Privatized Firms: The Role of State and Foreign Owners", *Journal of Accounting and Public Policy*, Cilt 34, Sayı: 4, 392-416.
- OKUYAN, H.A. (2009) "İşletmelerde Sahiplik Yapısı ile Kaynak Bileşimi Arasındaki İlişki: IMKB' de Ampirik Bir Uygulama" Kocaeli Üniversitesi SBE, Doktora Tezi.
- ONGUN, M.T. (1996) "Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması ve Gelişmekte Olan Ülkeler", *Ekonomik Yaklaşım*, Cilt 7, Sayı:22, 61.
- ÖCAL, H. (2005) "Ortaklık Yapısı ve Kâr Dağıtım Politikası Bakımından Kurumsal Yönetim" Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Doktora Tezi.

- ÖZDEN, E.A. ve Ataman B. (2014) "Kâr Yönetimi ve Yöntemleri", *Öneri Dergisi*, Cilt 11, Sayı:42, 13-25.
- ÖZTÜRKÇÜ, A. (2012) "Sermaye Sahiplik Yapısı ve Firma Performansı", Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZVAR, K. (2015) "Sahiplik Yapısının Kâr Dağıtım Politikası Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama", Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- PALGRAVE, R. H. I. (1908). Dictionary of Political Economy, Macmillan and Company, Cilt 3, 90-99.
- PARTE- ESTEBAN, L. ve Garcia C.F. (2014) "The influence of firm characteristics on earnings quality", *International Journal of Hospitality Management*, Cilt 42, 50-60.
- PONGSAPORAMAT, P. (2016) "Ownership Structure and The Quality of Financial Reporting in Thailand: The Empirical Evidence from Accounting Restatement Perspective", *International Journal of Applied Business and Economic Research*, Cilt 14, Sayı:10, 6803-6814.
- RASIAH, D. (2012) " The Separation of Ownership and Control in Malaysian Domestic Companies", International Conference on Economics, Business Innovation, Cilt 38, 118-121.
- REİSOĞLU, S. (1980) **Türk Eşya Hukuku**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 6.Baskı, Cilt 1, 12-26, Ankara.
- SAĞLAMER, E. (2003) "Dolaylı Yabancı Sermaye Yatırımları ve Dış Yatırımcıların Türk Sermaye Piyasasına Çekilmesi" Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- SAKINÇ, İ. (2008) "Sermaye Sahipliği ve Firma Değeri ile İlişkisi", Gazi Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi.
- SAKİN, T.(2016) "Kâr Yönetimi ve Türkiye'deki Kâr Yönetimi Çalışmalarının Değerlendirilmesi" İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü, 181-192.
- SANCAKDAR, C. (2006) "Sermaye Piyasalarının Gelişiminde Kurumsal Yatırımcıların Önemi", Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- SAYMAN, Y. (2012) "Sahiplik Yapısının Firma Performansı ve Sermaye Yapısı Üzerine Etkileri: IMKB'de İşlem Gören Üretim Firmalarında Bir Uygulama", Ankara Üniversitesi SBE, Doktora Tezi.
- SHAH, S.Z, Zafar N. ve Durrani T.K. (2009) " Board Composition and Earnings Management: An Empirical Evidence from Pakistani Listed Companies", *Middle Eastern Finance and Commerce*, Sayı:3, 28-38.
- SHAIKH, A.M., Iqbal M.J., Zulfiqar S. ve Shah A. (2012) " Institutional Ownership and Discretionary Accruals: Empirical evidences from Pakistani listed non-Financial companies", *Journal of Information Management and Business Review*, Cilt 4, Sayı:4, 217-222.
- SMITH, A. (1776) **The Wealth of Nations** , An Electronic Classics Series Publication, The Pennsylvania State University.
- ŞAMİLOĞLU, F. ve Ünlü U. (2010) "Sahiplik Yapısı ve Firma Performansı Arasındaki İlişki: IMKB 100 Endeksi Firmaları Üzerine Bir Uygulama", *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 46, 66-73.

- ŞİMŞEK, S. (2011) **Türk Hukukunda ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Mülkiyet Hakkı**, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- TÜKENMEZ, N., Gençyürek A. ve Kabakçı C. (2016) " Türk Bankacılık Sektöründe Sahiplik Yoğunlaşması ile Finansal Performans İlişkisinin İncelenmesine Yönelik Ampirik Bir Çalışma", *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 30, Sayı:3, 625-644.
- TÜRK DİL KURUMU (2017) " Sahiplik Yapısı Kavramı", www.tdk.com.tr.
- TÜRK MEDENİ KANUNU (2017) Kanun No:4721, Sayı:24607, Tertip:5, Cilt 41, Yürürlüğe Giriş Tarihi 22.11.2001, s.5155.
- UNITED NATIONS STATISTICS DIVISION, (2014). Cinsiyet, Nüfus Artış Hızı, Yüzey Alanı ve Yoğunluğuna Göre Nüfus, UNSD.
- VELURY, U. ve Jenkins S. (2006) "Institutional Ownership and The Quality of Earnings", *Journal of Business Research*, Cilt 59, Sayı:9, 1043-1051.
- YEL, T. (2009) " Kâr Kalitesi ve Dönem Kârıyla Gelecek Dönem Kârları ve Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişkinin IMKB' de Test Edilmesi" Hacettepe Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Ankara.
- YEL, T. (2012) " Kâr Kalitesi ve Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişkinin IMKB' de Test Edilmesi", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt 8, Sayı:16,119-136.
- YOLAÇ, S. ve Doğan E. (2011) " Küreselleşme Sürecinde Aile İşletmelerinde Yönetim ve Kurumsallaşma", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt 61, Sayı:2, 83-110.
- YOU, S., Tsai Y.ve Lin Y. (2003) "Managerial Ownership, Audit Quality and Earnings Management", *Asia Pacific Management Review*, Cilt 8, Sayı:3, 409-438.
- ZOR, İ. ve Aslanoğlu S. (2005) "Kurumsal Yatırımcı Olarak Özel Emeklilik Fonları: Türkiye'de Oluşturulan Sisteme Yönelik Değerlendirme ve Geleceğe Yönelik Bir Tahmin", *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 26,184-196.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Gamze SEVİMLİ ÖRGÜN
Doğum Yeri	VAN
Doğum Tarihi	06.05.1991

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Başkent Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölüm	İşletme

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	KPDS (...) ÜDS (...) TOEFL (...) EILTS (...)
...	YDS (63,75) YÖKDİL (70,0)

İLETİŞİM

Adres	Kazım Karabekir Caddesi Bahçıvan Mahallesi Süphan Apartmanı C blok Kat:4 No:6 Merkez/ VAN
E-mail	gamzea2005@hotmail.com